

Kis György.

A magyar géniusz nem pihen. Alkot és terem, s mint lángoszlop vezeti nemzetünket előre, mindig és mindenütt előre.

Ez a század a magyar nemzet történetében a legemlékezetesebb és a legáldásosabb.

Tanuja volt nagy önvédelmi harcunknak, alkotmányunk helyreállításának, új nemzeti életre ébredésünknek, s nemzeti irodalmunk s művészetünk lendületes felvirágzásának.

Gazdag és pazar volt ajándékaiban. Kezdte az irodalmon, s áthaladva az összes művészetek csarnokain, azok mindnyáját nagyságokkal és kincsekkel ékítette fel.

Petőfi, Vörösmarty, Katona, Arany; a színészetben a Megyeryek, Egressyek, Bar-

ták, Lendvayak; a festészetben Zichy, Ben-
czur, Lotz stb. s mindenek felett Munkácsy
s a szobrászatban az uttörő Izsó, Huszár,
Szász, Kis György . . .

De ki tudná kitérnéségeink neveit mind
előszámlálni. Sokan vannak. Szívünk öné-
rizzettel és büszkeséggel telhetik el, ha végig
tekintünk soraikon.

Ma Kis György arczképét mutatjuk be
olvasóinknak, e ritka nagyságu merész
tehetséget, kinek művészi hírneve hazánk
határain túl is messze elszárnyalt.

Elvitte azt mindjárt legelső nagy műve,
«Az irgalmas szamaritánus», mely a su-
gáruti műcsarnok előcsarnokát ékesíti, s
melytől senki sem tagadhatja meg elisme-
rését és bámulatát, s mely minden műértő
látogatót megállit és hódolatra készit,

Már ez első nagy alkotása megállapította
hírnevét hazájában is, a külföldön is.

Jöttek azután egymásután az Izsó szo-
bor tervezete, a pécsi templom tizenkét
apostola, a csirkefogó stb. melyeknek
mindegyike öregbitette és szilárdította mű-
vészi reputációját.

Kritikát mondani e művek felett itt most
nem feladatunk. Mi csak közönségünknek
akarjuk azt az örömet megszerezni, hogy
megismerkedhessék e ritka tehetség arczvoná-
saival s láthassa azon férfiu arczát, ki egész
életét hazája dicsősége szolgálatában töl-
tötte s ma is annak él.

Kivánjuk, hogy még sok, sok évig foly-
tathassa nemes munkáját.



KIS GYÖRGY.

Gondolatok.

Irtá: *Neozpálli Justh Zsigmond.*

II.

Sokkal jobban szeretek ismeretlenekkel lenni, mint azokkal, kikkel mindennap vagyok és mindennapiak. Ez utóbbiak még csak nem is érdekesek.

Gyakran azzal mentjük hibáinkat, hogy X. nagy embernek szintén e hibája volt. Csak hogy X-nek nagy erényeinek is kellett lenni, különben nem lett volna nagy ember. Ugyanaz a hiba majdnem semmi az egyik emberen, míg a másikon minden. Ez csakis az ellensúly nagyságától függ.

Bajainkból még mindig levonjuk azt az élvezetet, hogy valakinek elmondhatjuk. S annak a kinek elmondtuk, megteszszük ezzel azt a szivességet, hogy megindítjuk a nyelvét.

Ügyesen bókokat mondani és elfogadni csak szellemes emberek tudnak. Egy nehézkos bók vagy az elfogadót, vagy a bók mondóját tünteti fel ostobának (sőt van eset, hogy mindkettőt). Az a ki mondja vagy nem tudott mást mondani, vagy azt gondolta magában, ennek ez is jó. Az a kinek a bók szólt, mindenesetre ezt fogja gondolni — ha nem ostoba.

Sok ember úgy beszél a szerelemről, mintha ő fedezte volna fel.

Közhelyek használhatására sok szellem kell.

Szerénynek illik lenni annak, a ki nem lehet más. Azonkívül egészen jól áll azoknak, kiknek nincs szükségük rá.

A barátságnak csakis a tökéletes megismerésnél lehet kezdődnie, ott hol a szerelem gyakran végződik.

Nagyon nehéz meghatározni, hogy hol végződik az öntudat s hol kezdődik az elbizakodottság.

Hitét bevallani, majdnem mindig a tömeggel szembeszállani jelent.

Azokról, kik kiválóak, mondanak kiválóan rosszat az emberek.

Az asszony filozófiája a szerelem. Mindent a szerelem által ismer s csak a szerelem által lehet megismerni.

Ha valakit nagyon szerettünk, aztán szakítva vele idő multával elveszszük leveleit, akkor ezek elolvasása után érezzük csak igazán veszteségünket. E levelekből szerelmének egész melege sugárzik vissza reánk. Egy pillanatra ismét felmelegedünk, elfelejtjük veszteségünket. Aztán a leveleknek vége, előttünk van a való. Az kit mindenekfelett szerettünk s a ki mindenekfelett szeretett, most távol van tőlünk, mást ülel, mást szeret. S vagy oly közönyösek vagyunk neki mint akárki más, vagy úgy gyűlöl a mint még senkit sem gyűlölt. És ekkor úgy érezzük, hogy a levelek egyenkint az ellenkezőjét mondják el annak,

a mi egyszer annyi szerelemmel lett lapjaikra írva.

Lesz idő, midőn Janin-t csak annyiban fogják emlegetni, hogy Mussetről azt állította, hogy harmadrendű költő.

A mint *már* nem értünk, vagy *még* nem értünk egy embert, a kit hajdanában megértettünk, a ki valaha barátunk volt megítélhetjük, hogy mennyire emelkedett vagy süllyedt azóta erkölcsi színvonalunk.

Minden csalódás ismeret, de nem minden ismeret csalódás.

Az aggkornak kevesebb öröme van, mint az ifjuságnak, de kevesebb bánata is, miután a mi reménye még van az rendesen nem az élet oldalára esik.

Vannak fiatal emberek, kik csodálatosan nyilatkoznak a nőkről; talán elfelejtették, hogy anyjuk volt és nem gondolnak arra, hogy egyszer házasodni fognak.

Az élet hosszú kereszt-ut a halál biztos célja felé.

Vannak emberek, kik annyit beszélnek arról, a mit el akarnak velünk hitetni, hogy végre épen az ellenkezőjét érik el.

Mátyás király Bécsben.*

A nyáron sokat emlegették az ujságok, hogy Bécs milyen kihalt, milyen unalmas; míg Budapesten a legforróbb napok perzselő hevében is vidáman, élénken, zajosan pezsg a tarka világvárosi élet. Bécs hanyatlak, Budapest pedig hirtelen a kontinens híres városai közé emelkedett.

Én akkor igen gyakran kísértésbe estem, említsem-e, vagy ne, hogy, Bécs és Budapest összehasonlítására forogván szóban, mennyire csodálatos játéka a véletlennek, hogy a világ színe előtt Budapest, a magyar főváros, ép ezen a nyáron arat dicsőséges diadalt Bécs fölött, mikor kerek négyszáz esztendeje annak, hogy Mátyás, a legnagyobb magyar király, kápráztató diadalmenetben bevonult a meghódolt Bécs városába s Bécs öt esztendőre Magyarország vice-fővárosa lett.

Hát biz az történelmi valóság, hogy Bécs a mienk volt öt esztendeig. S kis hiba, hogy egész Ausztria is nem lett provinciánk. Mátyás király legalább ezt akarta. S bizonyosan össze is morzsolta volna Fridriket, a ki úgy is elég borsot tört már az orra alá, s elégszer meghoszantotta gyáva bujtogatásával és alattomos szöszegéseivel, s Ausztria bekebelezését okvetlenül végrehajtotta volna, ha eredeti szándékától el nem téríti az udvari politika, mely akaratát nem egyszer bénította meg utolsó éveiben.

Beatrix ugyanis félvén, hogy, ha a király Ausztriát elfoglalja, a gyűlölt Korvin János még Mátyás életében Ausztria fejedelmévé lesz s hatalma oly erős gyökeret ver, hogy a királyné később nem fog vele birni. Ennek okáért Beatrix titkos bujtogatása mellett lassan, egész nagybefolyású párt keletkezett, mely

* E jeles történelmi czikk annyi érdekes adatot tartalmaz a magyar nemzet legfényesebb napjaiból, hogy siettünk azt átvenni az «Egyetértés» tárczájából. Szerk.

Mátyás Ausztria megszerzésére törekvő zseniális politikáját ellenezte, s a királyt nagy tervéről nyiltan és ármánnyal lebeszélte.

Ebben leli magyarázatát az a Mátyásnál szokatlan és jellemével össze alig egyeztethető lanyhaság és határozatlanság, mellyel Bécsot ostromolta.

Több ízben ütött táborát Bécs alatt, vidékén is győzelmes csatákat vívott és néhány fontos erősséget bevett, de Bécs teljes körülzárására sokáig nem rendelt elegendő sereget.

Két vagy három évig tartott ez a huzavona. Végre aztán 1485-ben Mátyás komolyan föltette magában, hogy kurtán végez Fridrikkel és Béccsel.

Ő maga vette kezébe a vezérlest. Legjobb és leghivebb katonáit összegyűjtötte s legerősebb seregeit Bécs alá rendelte. A Duna partján őrtornyot építtetett, a Dunát lánczokkal a hajóközlekedés elől elzárta, s Bécsot úgy körülgürüzte, hogy oda eleséget többé nem lehetett bevinni.

A bécsiek többször kitörték ugyan, és számos magyart levágtak, ily módon becsempezvén a városba néhány társzeker enni-valót; de Mátyást ez csak még erélyesebb és gyorsabb intézkedésekre indította. Hiába beszéltek Beatrix-párti vezérei, Mátyás Geréb és Szapolyai előtt kereken kimondta, hogy nem tágit, s Bécsot rövid idő alatt beveszi.

— Két nagy befolyású urat nyertem meg szövetségül, ezek támogatásával most már gyorsan végzek! — szolt nevetve.

Ujlaki Lőrincz nagyon szerette volna tudni, ki lehet az a két ur.

— Az éhség és az egyenetlenség! — mondá a király.

És valóban Bécs utczáin hovatovább egyedül ez a két ur kezdett parancsolni.

A polgárság el volt keseredve. Fridrik Linzből azt üzenté a bécsieknek, hogy csak hadd éhezzenek, nem árt meg nekik egy kis böjt. Koller, a császár helytartója tábornokaival együtt, semmit se volt képes ki-sütöni; a polgármester és a városi tanács fittyet hányt neki, s a míg ezek, katonák és polgárok a tanácsban meddő czivakodással vesztegették az időt s növelték az izgatottságot, addig a nép éhezett.

Mátyás király maga meritette tapasztalásait. Egy ízben tojást és vaját árulva jelent meg Bécs utczáin, máskor mint gyümölcs-árus ment be. Ez alkalommal kíséreléssel egy rongyos fogadóban, a «Három holló»-ban pihent meg s kissé zajosabban mulatván, gyanut keltett a lézengőkben, úgy hogy csak csellel egy épen a korecsma ajtaja előtt kerekét hajtó tót szűrét és kerekét elkapva tudott elmenekülni.

Bécs ekkor már a kétségbeesés szélén állott. A vizátkodás és az éhség nőttön-nőtt. Oly nagy volt az inség, hogy egy mérő lisztnek 107 frt, egy font lóhusnak 50 frt, egy font borjúhusnak 300 frt, egy tojásnak 30 frt volt az ára. Tizenkétezer ember halt éhen; az éhségtől dühöngő csöcselék folyvást fenyegetőbben csoportosult az utcákon; de a várost a tanácsbeliek és a császár kapitányai még mindig nem akarták föladni. A kapitányok még várták Miksa segítségét, sőt tán magára is számítottak. A tanácsbeliek pedig azért vitézkedtek oly nagyon, mert öt tanácsur, névszerint Perman, Fuseller, Hayden, Schenk és Vengler úgy akarták. Ezek a hiénák ugyanis magukhoz ragadván a hatalmat, a város föladását azért halogatták, mert a körülzárt s már-már halálra szoron-

gatott «residenz-stadt» élelmezését ők monopolizálták.

Végre azonban a hullámok összecsaptak a tanácsurak s a kapitányok feje fölött. A nép lett az ur. A főemberek fejüket vesztették; oly hírek keringtek Mátyásról, hogy egész Bécsét földulatja s a lakosságot egytől egyig kerékbe töreti. A rémület oly nagy lett, hogy a tanácsból nem akadt senki, aki a király színe elé mert volna menni követnek. Utóljára az egyetem tanári kara lett a közbenjáró a tudós hirben álló s a tudósokat kiválóan kedvelő királynál. Ezek május 18-án bátorságlevelét nyervén, megjelentek a királyi táborban, melléjük adván a karmeliták perjele, egy prépost és hat előkelő polgár.

Ekkor hat napig tartó fegyverszünetet eszközöltek ki Mátyásnál. Mit ért azonban Bécsnek a fegyverszünet, mikor az élelmezésünet a lakosságot napról-napra jobban fojtogatta. A követek nem várták be a hat napot, már pünkösöd szombatján, május 21-én másodszer is kimentek alkudozni, s harmadszer, május 23-án, pünkösöd-hétfőn meggyeztek a királylyal abban, hogy ha június havának első napjáig Fridriktól fölszabadító segítséget nem kapnak, akkor a város kegyelemre megadja magát.

De bizony június elsejét se várták meg. Május 27-én a császári őrség kivonult a városból, másnap, 28-án, már Korvin János atyja megbízásából meglátogatta a várost és a tanácssal egyetértve gondoskodott a király bevonulásának előkészítéséről.

Mátyás király sem pihent ezalatt. Parancsára százával gyülekeztek Bécs alá a gazdagon megrakott társzekerek, Ártándi kapitány pedig Pozsonyba ment Beatrix királynéért. A királyné azonban a pápa nuncziusát s két ravasz diplomatáját küldte maga helyett. De Mátyás hajthatatlan maradt. Még a város átvételének napját és diadalos bevonulását sem akarta elhalasztani.

Június hó első napján csakugyan megtörtént a hódolás. Bécs Magyarország királynak hűbéres városa lett.

Mátyás nyolcezer válogatott magyar dalia kíséretében jelent meg Bécs főkapuja előtt. A kapu megnyílt és a város hódoló küldöttsége kilépett rajta. A polgármester átadta a királynak a város kulcsait s más tanácsbeliek a pecséteket s a meghódolás egyéb jelvényeit rakták Mátyás lábaihoz. Ekkor előlépett a tudós Kreuznach Miklós, a bécsi egyetem rektora, s beszédet tartott, melyre a király ékes latinsággal felelt.

Az udvari ceremóniák befejezése után megkezdődött a nagyszerű bevonulás.

Korvin János nyitotta meg a menetet 200 diszruhába öltözött lovas vitézzel. Erre a papság következett szent István ereklyéivel, majd az iskolák összes tanítói s utánok a kézművesek, kereskedők, iparosok küldöttei következtek. Ezek nyomán száz bécsi nő haladt, kik virágot szórtak, majd a polgármester és a városi tanács. Utánok a bécsi püspöknek kinevezett Dóczi Orbán a kulcsokkal, Ártándi, Ujlaki Lőrincz és Szapolyai István a többi hódolati jelvényekkel lovagoltak. A király, szintén lóháton, királyi koronával, palástban, udvari kísérete pazar fényével övezve vonult a menet közepén, melyet a nyolcz ezer főnyi magyar sereg zárt be.

A császári palota el volt készítve, de Mátyás egyenest a városi főtemplomba ment,

a hol a tanács letette előtte a hűség-esküt; azután se lépte át a Fridrik palotáját, hanem a Kärnther-strassén építettett nagyszerű várkastélyt, s míg az elkészült, az elűzött Rohr Bernát püspöki rezidenciájában lakott.

A bevonulás déltől késő éjjelig tartott, mert 950 társzekér szállította az élelmet és a bort a városba.

A király mindjárt másnap, június 2-án, átvette a város ügyeinek vezetését. A fönt említett öt hiénát keményen megbüntette s összes vagyonuktól megfosztotta, másokat érdemek szerint megjutalmazott, kitüntetett és magyar hivei közül többeket városi főhivatalokra nevezett ki.

A királyné csak négy nap mulva, június 5-én, érkezett meg Pozsonyból. A király fiával együtt eléje ment és kápráztató diadalmenetet rendezett. Középen a királyné, jobbján a király, balról pedig Korvin János «Bécs hercege és kormányzója» lovagolt.

Ez történt 1485. derekán, 400 esztendővel ezelőtt.

Bécs Magyarországé volt öt évig egész Mátyás haláláig.

Ennek az eseménynek a 400 éves jubileumát — nem ünnepeltük meg 1885-ben, mikor a bécsi sajtó egy magyar költőt biczegő Shaksperenek és náthás Schillernek csufolt.

Divéki Gyula.

A nyugat hírlapirodalma.

Ma napság, midőn a sajtó hetedik nagyhatalommá nőtte ki magát, oly hatalommá, mely országokat hódít, dönt romba és épít fel újból, ma, midőn a sajtó mint a civilizáció faktora oly fényes, sohase remélt eredményeket vivott ki, midőn mint az eszmék harcának közvetítője a közműveltség terjesztésének leghathatósabb eszköze lett, tekintve azon korszakalkotó átalakulást, mit születése, fellendülése é mondhatnám hatalommá való felvergődése okozott méltán nevezhetjük a mai kort: a papir vagy a sajtó korszakának.

Ily körülmények között nem lesz talán érdektelen egy kis bepillantást vetnünk a nyugati nemzetek hírlapirodalmába s vizsgálunk a különbséget, a főlényt, mit egyik nemzet a másik felett e téren kivivott.

A nyugat hírlapirodalma két csoportra osztható, megfelelően az ethnografikus felosztásnak: t. i. latin és germán csoportra. Ez osztályozás csöppet sem önkényes. A latin sajtó faja lángelméjének minden vonását hiven tükrözi vissza. Könnyed, irodalmi, a mennyire a gyors előállítás megengedi; kevésbé kereskedelmi, daczára minden erőlködésének, hogy azzá váljék. A latin hírlapokban (francia, spanyol, olasz) a hirdetési rovat sokkal kevesebb tért foglal el, mint a german csoporthoz tartozókban. Emezek sokkal tömörebbek, kevésbé mulattatók; nagyobb terjedelműek és tanulságosabbak. Nem nyitják meg hasábjukat a képzelet világának, de telvük tények előadásával és komoly vitatkozásokkal. A hirdetések nagy helyet foglalnak el bennük. Van a «Times»-nek vagy a «Berliner Tagblatt»-nak olyan példánya, mely egy maga több hirdetést tartalmaz, mint az összes aznapi párisi lapok.

Ha komoly figyelemmel kísérjük e két csoport működését, azt találjuk, hogy a germán faj a sajtó terén sok tekintetben

főülemelkedett a latinon. E főlény azonban csak a lap adminisztratív és nem tartalmi részében nyilvánul. Az utóbbiban az elsőség a latin hírlapokat illeti, míg az üzleti téren a germánok járnak elől.

E nagy különbség a két csoport hírlapirodalma között a véralkatban leli magyarázatát: az angolszászok praktikus üzletemberek; a latinok kevésbé komolyak, inkább művészi hajlammal bírók és szeretik a mulatságot.

A francia és általában a latin sajtó szegénysége két okban rejlik. Ez a kis falragaszok monopoliumból és általában a falragaszok korlátlan szabadságából magyarázható meg. A germán nemzeteknél az eljegyzés, házasság, adás-vevés, elveszett tárgyakra vonatkozó hirdetések, szóval mindaz, a mit Fanciaországban a «Kis falragaszok» által hirdetnek, különbség nélkül a napi sajtó hasábjain jelenik meg. A falragaszok sokkal drágábbak lévén, az érdeklettek a lapokra vannak utalva.

A «New-York-Herald», a «Times», a «Kölnische Zeitung» telvük elveszett kutyákat kereső hirdetésekkel és ígért jutalmakkal. Soha ilyest nem olvas az ember francia lapokban. Ott mindez falragasz utján történik az érdeklettek nagy kárára, mert a falragaszt senki sem méltatja figyelemre. Annyi visszaélés történt már e részben, hogy a hirdetésnek e költséges neme valóban haszontalanná vált. Ha a falragaszok tulszaporodását az állam törvény által szorítaná meg, nagy szolgálatot tenne vele a sajtónak, melynek jövedelmét szaporítaná és a közönségnek is, mely saját kárára csak a falragasz-vállalkozók zsebeit gazdagítja.

A francia sajtó különben magának tulajdoníthatja, ha a hirdetésekben oly kevés haszna van; mai nap is ott van még, hol Emil Girardin idejében volt, ki az általa alapított «Presse»-ben hozta be legelőször a hirdetések. A kereskedők, iparosok hirdetéseit kicsinylőleg a harmadik és negyedik oldalra dobják, oda, a hová az olvasók nagyobb része soha sem jut. Miért nem fogadják el a germán sajtó hirdetési beosztását?

Az angol, amerikai, német lapok hirdeteiket a lap első oldalára teszik, mindjárt a lap czime után; majd elszórva egyes cikkek után. A hely által, melyet elfoglalnak, önkénytelenül is az olvasó szemébe ötlenek. Így meggyőződve a hirdetések hasznáról, ha valaki esetleg rászorul, nem sajnálja érte az áldozatot.

Másik előnye a germán lapok hirdeteinek a világos csoportosítás; minden tárgy, mindennap ugyanazon a helyen jelenik meg s az olvasó tapogatózás nélkül üti fel a helyet, melyet keres.

Ezek a részletek, melyek inkább vonatkoznak a lap adminisztrációjára, mint szerkesztésére, okozzák részben, hogy a germán csoport fölötté áll a latin csoportnak.

Ha a francziák jobban kezelnék hírlapjaikat, bizonyára egyenlő volna az ő journalisztikájuk szomszédaikéval. De kezelési hibáik oly szegénységi állapotot vonnak maguk után, mely kizárja őket a konkurencziából.

Franciaországban megszámlálhatók azok a lapok, melyek hasznot hajtanak s a melyekre tulajdonosaik nem kénytelenek ráfizetni; az angol-német nemzeteknél nagy

kisebbségben vannak azok, melyek nem adnak dividendát. Álmélkodva olvasunk egy 10,000 szóból álló táviratot, melyet egy amerikai lap küldet magának 7000 frankért; nem rég egy gazdag francia lap azzal dicsekedett, hogy egész esztendőn át 50,000 frankot költött «reportage»-ra.

Más nemzeteknél hirlapok viselik a föld körüli utazás, északsarki expedíció, tudományos fölfedezések költségeit, melyek száz- ezrekbe kerülnek és senkinek sem jut eszébe csodálkozni e költséges vállalatok felett. A lapok, melyek efféle tesznek, kevésbé büszkélkednek vele, mint egy párisi ujság valami új novella közlésével.

Tartsunk egy kis szemlét a latin és az angol-germán fajok főbb hirlapjai felett. Az utóbbiak előnye az előbbieknél látható lesz az egyszerű tények által, melyeket róluk elmondunk.

Vegyük előbb szemügyre a német lapokat. A «*Kölnische Zeitung*» egyike ama lapoknak, melyet mindenütt olvasnak a világon. Ha három német földműves találkozik a Pápuák szigetén, már előfizet rá. E nagy lapot Kruse Henrik drámairó szerkeszti, ki a németeknél olyan helyet foglal el, mint a francziáknál Legouvé. A lap egészen Berlinben készül; cikkeit a táviró sodrony viszi Kölnbe. Nagy nemzeti és hazafiúi lap. Nincs áldozat, melyet szerkesztője a német ügyért készséggel nem hozna. Három évvel ezelőtt alapította a «*Strasburger Thor*»-t, e tökéletes német szellemben szerkesztett lapot, mely a propagandát tekintve, nagy elterjedtségnek örvend az 1871-ben elfoglalt tartományokban. A «*Kölnische Zeitung*» folytonosan utaztat egy-egy levelezőt Kelet-Ázsiában és Amerikában, kik felkutatják a legjobb helyet a német telepítvényesek réseére. E célra évenként 300,000 frankot áldoz. Kárpótoltják érte a hirdetések. Naponként háromszor 60,000 példányban jelenik meg és mindenik kiadásban a négy oldal közül kettő hirdetés.

A «*Frankfurter Zeitung*» naponként háromszor jelenik meg, 50,000 példányban, hat oldal hirdetéssel. Üzleti és pénzügyi tekintetben első a világon. Hazafiságban és a telepítvény ügyében versenytársa a «*Kölnische Zeitung*»-nak. E lap legutóbbi nagy expedíciója már két éve tart. Goegg Armand utazó még egy évig marad Dél-Amerikában.

A «*Berliner Tageblatt*» első a német lapok között példányainak száma által, mely meghaladja a 80,000-et. Naponként 12—16 oldalnyi Németországra vonatkozó hirdetést közöl s ugyan annyit Berlin városára vonatkozót.

A «*Norddeutsche Zeitung*», Vilmos császárnak és Bismarck herczegnek a lapja. 1874-ig a császár a «*Spener Zeitung*»-ot olvasta, melyet 1740-ben alapítottak. Ekkor került fel az Arnim-ügy s a szerkesztő Bismarck ellenfele mellett foglalt állást. A felingerült kancellár beszüntette a lapot. Hogy célját érje, tulajdonosait, kik rosszhírű bankárok voltak, arra szólította fel, vagy szüntessék meg a lapot, vagy vizsgáltsák meg üzleti könyveiket. A bankárok inkább az előbbi választották, csak hogy kimeneküljenek a vaskancellár körmei közül. Bismarck oly kevésbé népszerű Berlinben, hogy az általa sugalmazott lap mindössze 8000 példányban jelenik meg. Jelentékeny deficitje van minden évben.

A «*Vossische Zeitung*» hirdetésekben talán a leggazdagabb lap a világon. Naponként legalább is husz oldal hirdetést tartalmaz. Mint a néhai «*Spener Zeitung*», ugy ez is alapítójától nyerte nevét. Ma Lessing utódainak birtokában van.

A németekkel egyetemben kell megemlitenünk az osztrák sajtót, mely elég tekintélyes állást vívott ugyan ki magának, de azért messze mögötte marad a nagy németországinak. Elsőrangú lapjaik a «*Neue-Freie-Presse*», a «*Wiener Allgemeine Zeitung*», a «*Wiener Tageblatt*» stb.

Az amerikai lapok közül első helyen említendő a «*New-York-Herald*». Nem igen mondhatunk még el valamit e kolosszusról, a mi már ne lett volna sokszor elmondva. E lap a sajtó Leviathanja, bár kevesebb példányban jelenik meg mint a «*Standard*». Egész Amerika olvassa s a lap, hogy megtartsa nemzeti jellegét, távol tartja magát minden politikai párttól. Számos tudományos expedíciót rendezett. Szerkesztője, James Gordon Benuet, küldte Stanleyt Afrikába és a «*Jeanette*» hajót az északi sarkra. A «*Jeanette*» nem tért többé vissza. 1883-ban találták meg vezetőjének, Long kapitánynak csontjait egy jégalmaz közepett. Az afrikai és a szerencsétlenül járt északsarki expedíció több mint két millió frankjába kerültek Gordon Benuetnek.

A «*Press of West*» című lapot egy Pulitzer nevű amerikai hirlapíró alapította Chicagóban. Naponként több mint 100,000 példányban jelenik meg. Pulitzer, ki nagy hírnévnek örvend hazájában, nemrég megvette New-Yorkban a «*World*»-ot. Mesés vagyonnal bírván, célja az, hogy a «*New-York-Herald*»-ot tulszárnyalja. Ha Pulitzer oly szellemes, mint állítják, akkor érdekes harez lesz belőle.

Az angol hirlapok közül a «*Times*» 70,000 példányban, 16 oldal hirdetéssel jelenik meg. E lapnak nagy befolyása van minden külpolitikai kérdésben. Cikkei rendszeren névtelenek, mint az angol lapok nagyobb részéé; gyakran miniszterek is irnak bele.

A «*Standard*» 242,000 példányban kerül ki a sajtó alól; nyolcz oldalon, ebből három hirdetés. Az angol lapok közt ez jelenik meg legtöbb példányban. Versenytársa a «*Times*»-nek a külpolitika terén. A legesodálatosabb összeköttetései vannak az egész világon.

A «*Daily Telegraph*» 175,000 s a «*Daily News*» ugyanannyi számú példánnyal érdemelnek még említést. Az előbbi konzervatív, a másik liberális, Gladstone által sugalmazva, ki azonban maga nem ir bele, mert irodalmi munkássága már régóta ama francia revue-nek van fentartva, melynek neve «*XIX. Siècle*».

A francia sajtó sokoldalúságát és elterjedtségét élénken bizonyítja az a tény, hogy magában Párisban 56 politikai napilap 1,532,500 példányban jelenik meg, még pedig I. kormányparti köztársasági lap: 1. Le National, 2. Le Petit National, 3. L'Opinion, 4. L'Opinion National, 5. La Paix, 6. Paris, 7. La Presse, 8. La République Française, 9. La Petite République Française, 10. Le Siècle, 11. Le Temps, 12. Le Voltaire. II. Mérsékelt függetlenségi republikánus lapok: 1. Journal des Débats, 2. L'Echo de Paris, 3. Le Gil Blas, 4. Le Matin, 5. Le Petit Journal, 6. Le XIX.

Siècle, 7. Le Petit XIX. Siècle, 8. Le Soir, 9. Le Télégraphe, 10. La Ville de Paris. III. Radikális lapok: 1. Le Courrier du Soir, 2. L'Événement, 3. La France, 4. La Justice, 5. La Lanterne, 6. La Marseillaise, 7. Le Mot D'Ordre, 8. Le Petit Parisien, 9. Le Radical, 10. Le Rappel, 11. Le Réveil, 12. La Vérité. IV. Kommunista és anarchista lapok: 1. La Bataille, 2. Le Citoyen, 3. L'Intransigeant, 4. La République Radicale, 5. La Cri du Peuple. V. Bonapartista lapok: 1. Le Petit Caporal, 2. Le Constitutionell, 3. La Liberté, 4. La Patrie, 5. Le Pays, 6. Le Peuple. VI. Royalista lapok: 1. Le Figaro, 2. Le Français, 3. La Gaulois, 4. La Gazette de France, 5. Le Moniteur Universel, 6. Le Petit Moniteur Universel, 7. La Petite Presse, 8. Le Soleil. VII. Ultramontán lapok: 1. La Défense, 2. Le Monde, 3. L'Univers. A republikánus lapok megjelennek összesen 1,193,500 példányban, az antirepublikánusok 339 ezer példányban. Ezek közül esik a Petit Journal-ra 600 ezer, a Figaro és a Lanterne-re 100—100 ezer példány. A rosszul nyomtatott párisi lapok példányainak mennyiségét tekintve fölülte állanak a világ minden lapjának. Hogy minő kiadásokkal dolgoznak e lapok, bizonyítja az adat, mely szerint a Figaro egy évi költsége 600 ezer frankra rug. Fejedelmileg is díjazza ám munkatársait.

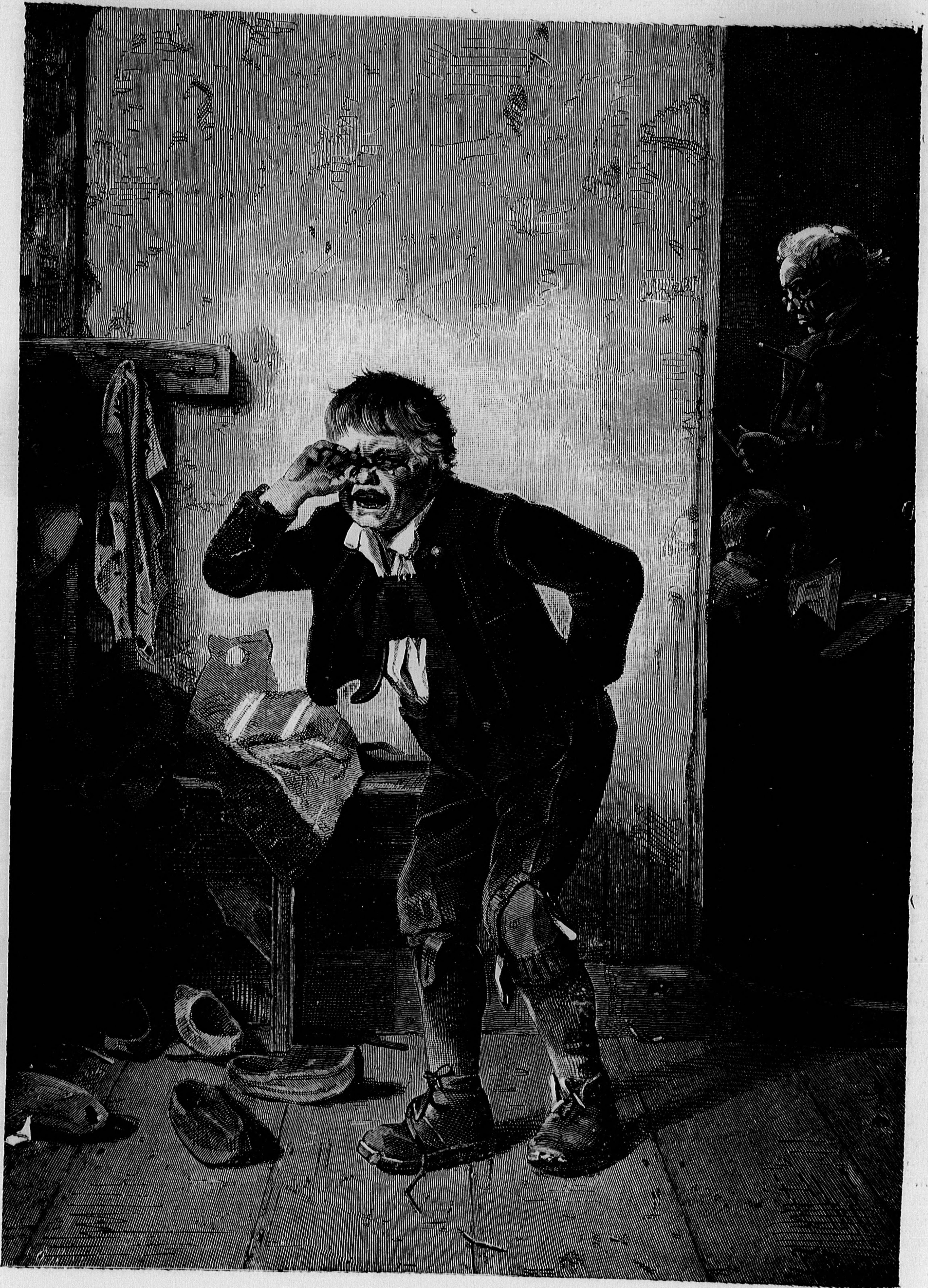
Az orosz sajtó közepszerűségre van kárhóztatva olvasóinak kis száma által. A «*Golos*» (a Hang), a «*Novoje Vremja*» (Uj Idő), a «*Russ*» (Az Orosz), a «*Journal de St. Pétersbourg*» és a «*Les Nouvelles de Moscou*» francia lapok mintájára vannak szabva. Legfeljebb öt-hatezer példányban jelennek meg, kevés hirdetéssel. Oroszország két legismertebb hirlapírója: Aksakoff és Katkoff, mindkettő a panszláv irány képviselője.

Az olasz sajtó két főtáborra oszlik: az egyesült Olaszország hiveire és a pápaság védőire. Az előbbi pártnak több a lapja, de az utóbbi jobbak s idestova ezek jelennek meg több példányban. A «*Fanfulla*», az «*Opinione*», a «*Voce della Verità*», az «*Unita cattolica*», az «*Osservatore Romano*» és a «*Pungolo*» mind csak kevés számú példányban jelennek meg, ugy, mint a francia lapok nagy része. Az olasz sajtó tökéletlenségének egyik oka abban is rejlik, hogy a félszigetnek több mint száz hirlapja egy Oblight nevű angol birtokában van.

A spanyol lapok közül egyedül a madridi «*Epoca*» érdemel említést, mely a francia «*National*»-hoz hasonlítható.

Meg kell még jegyeznünk, hogy a germán sajtónak fölénye a latin felett nagy részben ama függetlenségnek köszönhető, melyet a német, angol és amerikai lapok a nyomdai kiállítás tekintetében maguknak biztosítanak. Ők ugyanis nem függnek semmiféle papirkereskedőtől vagy nyomdatulajdonostól; maguk rendeznek be nyomdát, gondosnak papirosról stb. s így takarítanak meg 20% már az anyagon. Nálunk egy pár részvénytársulatnak jutott eszébe, hogy ebben a tekintetben utánozza a külföld híres vállalkozóit.

És most eljutottunk a magyarországi sajtóhoz. Magyarországon jelenleg 708 hirlap jelenik meg, 494 magyar, 214 idegen nyelven. Az első magyar hirlap 1780-ban jelent meg Pozsonyban, Rát Mátyás («*Magyar*



PEDIG TUDTAM, ELFELEJTETTEM!

Hirmondója) Budapesten. 1788-ban indult meg az első magyar rendes hirlap «*Magyar Mercurius*» czimvel.

1830-ban 10 magyar hirlap jelent meg. 1840-ben 26, 1847-ben 33.

1848—49-ben 86.1850 elején 9. 1854-ben, mikor a Vasárnapi Ujság megindult, ezzel együtt 20 magyar hirlap és folyóirat jelent meg.

1861-ben 52 volt a magyar hirlapok száma; 68-ban már 140, 73-ban 200, 79-ben 324 s 85-ben 494. Örvedetes és szép gyarapodás, mit egy század alatt a magyar sajtó kivivott. A példányok számát illetőleg, hátra vagyunk a külfölddel szemben s nem százezrekről, de legfeljebb a tizezrekről beszélhetünk. 1780 óta megjelent hirlap és folyóirat magyar nyelven 2200, 7428 évfolyamban.

A magyar sajtó mindig szélesebb körben terjed és tekintélyében öregszik. Fő érdeme az, hogy nemzeti missziót teljesít és ha számarányaival nem is mulja felül a külföld hirlapóriáit, de a nemzeti ügyért való lelkesülésben nem maradunk hátrább náluk. És ez egy nemzetnél, mely saját vérén szerezte és tartotta fenn egy ezredéven át honát, nem a legutolsó érdem.

R - y.

A nemesség a vegyes korszakban.

Az Árpád-házbeli utolsó királyok uralkodása alatt, a nemesség hatalmaskodása az egyszer-másszor ez ellen hozott törvények daczára mind nagyobb mérvet öltött ugyan s ha a felemelkedett oligarchák hatalma s belviszályokban irányt adó befolyásolása nőttön-nőtt is, az ősök véresküjének szentsége, mely a nemzetet Árpád ivadékaihoz kötő, fondorlatainak kevesebb tért engedett. Az Árpád-ház fiága III. Andrásal kihalván, a véreskü tárgyalanná vált s a nemzet főurainak bő alkalmat nyújtott arra, hogy hatalmukat nemcsak a kevésbé vagyonos családok rovására emeljék, hanem befolyásukat a legközelebbi királyválasztásnál érvényesítve, ha közvetve is a külpolitikára nézve érvényesítsék. III. András halálával az ország két eltérő irányu pártra szakadt. Mig a nemzetnek az ország javát saját érdekeiknél magasabbra becsülő, józan gondolkodásu, de számra nézve csekélyebb, László erdélyi vajda vezetése alatti része Róbert Károlyt választá királynak, Trencsényi Máté, Péter nádor fia, az akkori leg-hatalmasb kényur nagyszámu követőivel, a csek király Venczel fiát azért emelé trónra, hogy e gyenge fejedelem alatt saját hatalmát biztosítsa és birtokait terjessze. Venczel a meg nem szűnő belzavargások következtében nemsokára lemondván, Máté a bajor Ottót hívta a királyi székre. Ez alatt azonban a László vajda alatt egyesült, Károlypárt is annyira tömörült, hogy Ottót elfogni, az országból kitűzni és Róbert Károlyt a királyi székbe beigtatnia sikerült.

A nemzet ezen akarata nyilvánulásának azonban Máté oly erélyesen ellene szegült, miszerint Károly és híveinek első feladata Trencsényi Máténak megsemmisítése lett. Évekig tartó véres beháboruba került, mig e párttűtő kényurat, ki egész Felső-Magyarországot a morva határtól Mármarosig majd nem fejedelmi hatalommal bitorolta, váraiból léptenként kiszorítva, Kassánál végképen megverte s befolyását annyira megtörte,

hogy a közbékének többé nem árthatott. Időközben követői is tőle mindinkább visszavonultak s a vaskézzel tartott rendnek meghajolva, a királlyal s honfitársaikkal egyetemben a belviszonyok rendezésére kezet nyújtottak, de az ország hatalmának és fényének emelése csak Károly fiának, Nagy-Lajosnak jutott osztályrészül. Trencsényi Máté elkobzott birtokai adományozás tárgyául szolgálván későbbi nemzedékek, mint a Garák, Losoncziai, Csák-ok, Thurzók s több mások emelkedésének szolgáltak alapul. Hosszabb belviszályok után, de leginkább azon királyok uralkodása alatt, kik az ország rendezésével, erélyesen foglalkoztak, az ország pecsétje változni szokott. törvényes érvényességgel a zavargós időből származó azon szabadalmak és okmányok birtak, melyek megerősítésük alkalmával az új pecséttel láttattak el. Károlynak is e végre három pecsétje lévén, csak az utolsóval ellátott okmányok birtak érvényesül: ezen pecséten a vért mindkét felében dupla kereszt és sarkány vala. Az Árpád-házbeli utolsó királyok valamint a Venczel és Ottó alatti zavargások alatt a pénz értéke is változó lévén, Károlynak egyik fő érdeme, hogy egységes pénzt veretett, melyre nézve az ezüst denár és arany márka elnevezés törvényeinkben először fordul elő.

Nagy Lajos, ki az atyja által helyreállított rendet vaskézzel fenntartá, a nemességet az által nyere meg leginkább, hogy III. András arany bulláját megerősítvén, ezen osztály minden tagjának egyenlő jogot és szabadalmakat biztosítva, a szegényebb sorsuakat az emelkedő családok bitorlásaitól megvédte, (9. és 11. t. cz.) s a Dráva és Száva között fekvő Pozsegában és Valkóban tartózkodó nemességnek, az általuk ez ideig beszolgáltatói szokott, főleg nyers bőrök s egyéb szörmékből álló, ugynevezett «Laturina adót» elengedte (12. t. cz.) Lajosnak egy sajtóságos rendelete abban állt, hogy az új házas nemeseket, ha aráikat hazavitték a vámok fizetésétől felmenté. (17. t. cz.)

Mig a nemességre és nemesi birtokokra vonatkozó viszonyokat rendezte s többi között törvénybe iktatta, hogy nemesi birtokra igényt emelni csak három tanu valamósa alapján lehessen (21. t. cz.), továbbá, hogy királyi ember csak megyebeli lehet (22. t. cz.), hogy birtok viszonyra vonatkozó vizsgálat csak a megyebeli nemesség együttilétében ejtethessék meg (23. t. cz.) s minden vitás kérdés a harmadik törvényszakban befejeztessék (25. t. cz.), a rendesen elnyomott jobbágyok sorsáról sem felejtkezett meg s különösen azok erőszakos elhurcoltatását tiltá. (16. t. cz.) Hogy a békebiróság nem az új-kor találmánya, hanem ősrégi magyar instituczió, már abból látszik, hogy e nagy király rendeleteinek 24-dik cikkével elrendelte, hogy a békebíró csak 3 márka erejéig ítélhessen.

A mennyire a Lajos előtti belviszályok, a kényuri erőszakoskodások a kedélyeket elvadíták, ezen királynak győzelmes hadjáratai s főleg évekig tartott nápolyi hadjárata a nemesség mivelődésére előnyös behatással birtak. Ez utóbbi alkalmával a nemesség legelőkelőbbbeiből állott kíséretének újból alkalma nyílt, hogy az országban rég elhanyagolt művészetet és tudományokat újból megkedvelje; Magyarországra visszatérve, Lajost a művészet, a

tudományok terjesztőinek nagy száma követé s a Corvin Mátyás alatt felvirágzott műveltségnek alapját veté meg. Ámbár Olaszországban az időben a művészet minden neme már tetemes lendületnek indult, ez hazánkban leginkább a goth izlésű templomok építésében, ötvös-munkákban s a fegyverek díszítésében és gazdag himzésekben nyilvánul. A visszatérő magyar sereghez csatlakozott olasz és francia levették, valamint Lajosnak inkább olasz modoru fényes udvari élete, a társadalmi viszonyok és lovagias érzelmek fejlesztésére hatottak. Az astrologiába, theologiába és lovagias balladákba összpontosult irodalom, honunkban csak annyiban gyakorlott befolyása a mennyiben ez utóbbiak nagy lakomák alkalmával lantosok által énekeltetvén el, fiatal vitézeinket rendkívüli bátorságra buzdíták. Az idegen szokások és mulatságok közül a francia és olasz módra berendezett lovas torna-játékok terjedtek el leginkább, de a hosszú lándzsa és nehéz páncél, mely Magyarországon kívül hadviselésre is használtatott, nálunk a szabad mozgást engedő páncélos inget és könnyű kopja általános használatát nem igen váltá fel.

Mig az Árpád-házbeli királyok rendeleteinek befejezésénél csak egyházi méltóságok soroltatnak el, Lajos rendeleteinek befejezésénél ezek mellett, a világi méltóságok viselői felsorolásával először találkozunk s habár a családi nevek magánokmányokban s királyi adománylevelekben vagy szabadalmakban kihagyva soha sincsenek, Lajos alatt a törvényhozásra vonatkozó okmányokban, — mint alább látni fogjuk — még ritkán fordulnak elő. Lássuk tehát Lajos rendeletei befejezésének ide vonatkozó szövegét . . . 2. §. Kiadatott főtisztelendő Krisztusban atya Miklós urnak, ugyanaz és az apostoli széknék kegyelméből zágrábi püspöknek, kedves udvari kancellárunknak, hívünknek keze által 1351. évben december 11-én uralkodunk tizedik évében. 3. §. Tisztelendő Krisztusban atyák és urak: Miklós esztergomi és ugyanazon megye örökös főispánja és Domokos spalatói érsekek, Dénes választott kalocsai, Miklós egri, Demeter váradi, András tinnini, Kálmán győri, Miklós pécsi, Mihály váczai, János veszprémi, Tamás csanádi, Tamás szerémi, Pilgrin boszniai, István nyitrai püspökök, Isten egyházait szerencsésen kormányozván. 4. §. Nagyságos országnagyok: Miklós nádor és kunok birája, Miklós Lőrincz fia erdélyi vajda, Olivér tárnokmesterünk és kedves szülénk a királyné országbirája, Tamás gróf országbíró, István egész tót-és horvátországi, Domokos macsói és Miklós szerémi bánok, Pál királynéi tárnokmester, Bertalan pohárnok és Lökenes asztalnok, Dienes főlovász és Tötös főajtónálló mesterünk, nemkülönben János azon Olivérnek fia a királyné asztalnok mestere, Simon Móricznak fia pozsonyi gróf és mások többen országunk megyéit és tisztségeit tartván.

Az itt elsorolt nevek közül ta'an csak Lökenes és Tötös családi nevek, mig a két utolsó egyén tüzetesebb meghatározása végett atyjuk neve idéztetik. Az elősoroltakból az is kiviláglik, hogy a királynéknak külön udvartartása volt.

A Lajos idejéből fennmaradt eskü forma, is elég érdekes arra, hogy tisztelt olvasóinkkal közöljük. És pedig: «Isten téged

«ugy segéljen, szűz Mária melletted vég
«napodon fia előtt úgy támogasson, Isten-
«nek minden szentei érted úgy imádkozza-
«nak, Isten teste végnapodon méltán néked
«ugy méltóztassék adatni, szörnyű halállal
«ugy ne vesszél; föld tetemedet úgy fo-
«gadja halva, harmadnapon úgy ki ne vesse,
«Isten színét végnapodon úgy láthatod,
«örök pokolban úgy ne temetessél és
«magul magad úgy ne szakadjon, hogy
«urunknak Lajos királyunknak és szent
«koronájának való hűség tartásodra min-
«den orvot, tolvajt, gyilkost, kaczért, ember-
«sértőket, büvösöket, bájosokat, házasság-
«törőket, félhiten valókat és ki az ország
«veszedelmére pogányoknak segítségével
«vagy tanácssal volt, ál-levél költőket,
«ál-pecsét likasztókat és kik ezekkel
«élnének és mindazokat kik urunk Lajos
«királynak és országának és szent koro-
«nájának ellenére és veszedelmére töreke-
«dők volnának, igazán megmondod, meg-
«nevezed és kiadod s meg nem tagadod,
«ki irigységben vagy gyűlötségben senkit
«el nem vesztesz és igazat nem hamisítasz,
«és hamist nem igazítasz; ezeket át nem
«hágod, sem kedvéért, sem adományért, sem
«gyűlölségért, sem félelemért, sem barát-
«ságért, semmiért sem. És mi beszéd köz-
«tetek lenne, azt titkon tartsd és ok nél-
«kül senkinek meg nem jelentsd, meg sem
«mondod; Isten téged úgy segéljen és a
«szent kereszt».

Ezen eskü-forma szerint majdnem gya-
nithatnók, hogy ámbár a történelem a po-
gányság utolsó fellobbanásának Vata láza-
dását tekintti, alattomban még három század
után követőkre talált s hogy az ősök po-
gány hite, a IV. Béla alatt az országban
maradt tatárok és kunok által, ha nyilván-
os áldozatok mellőzésével is, fentartatott.

Z. H. F.

SZÉPIRODALOM.

Őszszel.

Hűvös őszi szellő,
Hulló falevele,
Még a levegő is
Bánattal van tele.

Hamvas, szürke felhők
Lomha, sötét szárnya
Nyomasztó árnyat vet
A hallgató tájra.

Hervadó virágszál
Elsárgult harasztan,
Haldokló ágyadnál
Nincs a ki viraszson:

Döngicsélő méhe
Elbujt odújába,
Dalos madár némán
Bujdosik magába'.

Szomorú hervadás,
Akármerre nézek,
Szomorú arczczal int
Felém az enyészet.

Mintha azt mondaná:
Borulj kebelemre,
Fáradt vagy jól tudom,
Nyom az élet terhe;

Roskadó válladról
Leveszem lágy kézzel
Be is takargatlak
Hulló falevéllal. Berecz Károly.

Uti emlékek Délamerikából.

Irta: Balázs Gábor.

III.

Lépjünk a salonba, barátságos kőszentűz
melege mérsékli a hűvös levegőt, a még
tegnap mezitlábos barát most már kifogás-
talan fehér harisnyát hord sandalja fölött,
csuháját posztó helyett könnyebb szövetével
cserélte fel, haja fel van sütve s egész fran-
czia élénkséggel olvas fenhangon női hall-
gató közönségének, valami morális regény-
félét, a legnagyobb figyelemmel megkínálva
koronkint sárga burnótjával a korosabb
delnőket. A «Commis voyageur»-ök, a tár-
sadalom eme miasmái, mint mindenütt úgy,
itt is, a legbámulatosabb ügyességgel hazud-
nak, úgy hogy hallgatóik tulajdonképen
zavarban vannak a felett, hogy mit bámul-
janak inkább, azt a collossalis valószínűtlen-
ségeket, vagy pedig azt a gépszerű beszélő
tehetséget, mellyel ezek a jó urak egymást
felváltva, tüdőjüket úgy, mint elméjüket
kimerítik. — A társasjátékok közül a «trik-
trak» és a «dáma»-játék vétetett igénybe
pár öreg ur által, kik azonban félhangon
hamiskás társalgást is folytatnak, min azután
jóizün nevetgélnek. — A korunkban min-
dig nagyobb szaporodásnak örvendő agg-
szüzek, a határt nem ismerő cifrázkodásnak
eme élő szivárványai, itt is szépen vannak
képviselve, a legnagyobb művészettel igye-
keztvén a minden irányban tovább-tovább
terjedő kérlelhetetlen redőket, ha nem is
egészen eltüntetni, mert ez lehetetlen, de
kevésbé láthatóvá tenni szabályos mosolygás,
avagy az ajaknak folytonos összevonása
vagy pedig a szájbán mindkét oldalon dió-
nak elhelyezése által, de van arra nagyon
sok eszköz, hogy legalább a képzeleti
üdeséget visszavarázsolják arcukra, mit bi-
zonyára ezek a szelid lények fel is használ-
nak. Ezek a képes lapok zsarnokai, gyötrői
a hajós tiszteknek, folytonos kérdezősköde-
seikkel, rémei a szakácsoknak, mert kony-
hájukat naponkint látogatják étel készí-
tési tanulás ürügye alatt, valóságban pedig egy-
egy szép szakács kedvéért. Az érdekesebb
matrózokkal szóba elegyednek, míg a pin-
czéreket valóságos ostrom alá veszik, úgy
hogy az áldozatoknak több oldalról nem
lehet ellent állani, ha egy-egy nyugodt órát
akarnak biztosítani maguknak; hanem az
igazság kedvéért bevalljuk azt is, hogy ott
a hol kell, határt nem ismerő bőkezűek. —
Ha csak tehetik, mindig a legfeltűnőbb
helyet foglalják el a salonban, egymást
gyűlölik, de azért a legnyájasabban társa-
lognak, kifogyhatatlanok a naponkénti új-
donságokban, a hajón nincs titok előttük
s nincs az az egyéniség, kit ők ne ismer-
jenek, reá alkalmazott történetével, szeretik
a rémhireket s a legkisebb vihar elég arra,
hogy egy-egy «izmos» férfi karját kiköl-
csönözzék egy sétára a szabadba, himezgetve,
de azért fürkésző figyelmüket az egész tár-
saságra kiterjesztve. A zongora pihen, nem
azért ugyan, mintha műértő gyöngéd kezek
hiányoznának, kik napestig egymást föl-
váltva, maga az öreg Oceán türelmét is
próbára ne tennék, de az illem ellen van
mindjárt az első napon megzavarni a kedé-
lyeket. Egy pár már hozzáfogott naplója
gyártásához s kellő ügyességgel bámultatják
koronként légbe emelt gondolkodó fejüket. —
A mamák, ezek a tiszteltteljes, kötéssel

foglalkozó tilgőpek, leghamarább megbarát-
koznak egymással, folyton tömve virgoncz
csemetéiket a reggelenkint oly ügyesen
elcsent czukorsüteményekkel és szárított
gyümölcsökkel. A hangosan polemizálók
legkevésbé sem zavarják a piquetistákat,
sőt még maga a rajzolással elfoglalt angol
is, mintha körülötte siri csend volna, a leg-
nagyobb nyugalommal folytatja működését —
egyedül a szultán, illetőleg a főkapitány
belépte idéz elő általános szenzatiót, ki mo-
gorva arcát egy percze mosolyra erőlteti,
jobbra balra főhajtással tiszteleg, körüls-
tálja a termet s távozik a nélkül, hogy va-
lakivel szóba is állana. — Maga mr. «Jules»
mint családfőnök is gyakran látogatja a ter-
meket, hivatásához hiven élénk udvarias-
sággal társalogván mindenkivel, legtöbbit
az asszonyokkal, miután szép és érdekes
férfit. Még ha említést teszünk a jelenlevő
fiatal asszonyokról, kik a már «oda át»
letelepedett férjeikhez utaznak s kiknek
szerénységükön kívül az az öröm olvasható
arcukon, mellyel a viszontlátást várják, —
ha még reá mutatunk a semmit nem bámu-
lókra s az utazók olyan fajtájára, kik a
nélkül hogy valakivel csak egy szót is be-
szélnének, mindent, legyen az ember, kép,
zongora vagy bármi más, megbámulnak s
mégis ott sűrűn forognak a legélénkebbek
között, — akkor befejeztük saloni szem-
lénket s bátran mehetünk a harmadik
osztály kevésbé szelleműs, de annál érde-
kesebb helyiségeibe.

Itt nincs salon, itt tilni nem lehet, kép-
zeljenek önök két hosszú nagy termet egymás
fölött, tengerre nyíló kerek ablakokat, honnan
világosságot és levegőt nyer, hosszában
három emeletes vaságyakkal annyira elhal-
mozva, hogy a tulajdonképeni üres tér csak
egy szűk, emberszélességnyi köz az ágyak
között, mely körülmény a járás-kelésnek elég
szűk határt szab. — Legszerencsésebb a
legfelül alvó, igaz hogy felmászási ügyes-
ségre van szüksége, de miután az ablokok
fölötte vannak, legtöbb levegője van, vihar
alkalmával pedig nincs kitéve bizonyos es-
hetőségeknek. Hakünn csunya idő van levo-
nulnak lefeküdni s ebben az állapotban
társalognak, kártyáznak, dalolgatnak, irnak,
olvasnak, gittároznak, hármónikáznak szóval
mindent végeznek, sőt mi több, ha valaki
utitársával bizalmasabban akar beszélgetni,
melléje fekszik. Fekve történik az össze-
szólalkozás, épen így a kibékülés, vannak
napok, midőn emez osztály utasai egész
nap fektésznek, azzal a különbséggel, hogy
éjjel levetkőzve, nappal pedig kifogás-
talanul felöltözködve; hogy egyik ágy és a
másik között csak két arasznyi tér van,
annak az az előnye, hogy tettlegességre itt
soha sem kerül a dolog; a tér-hiány lele-
ményessé teszi az utazókat és így ágyok
oszlopain, a tetőzet vas gerendáin egy egész
kötél hálózat keletkezik, melyen minden
utazónak elkerülhetetlen ruha és másnemű
tárgyai szeszélyes bizarr függő alakban meg-
vannak erősitve, úgy, hogy a termék rövid
időn tarka-bizarr alakot öltenek, elfedve az
ágyakat és azok tulajdonosait. Mindezen apró
kényelmetlenségek azonban csakhamar szo-
kottakká válnak, a fődolog, hogy kiki jól
megjegyezze ágyszámát; legtöbbitnyire így
társalognak; «Nro. 125. t. jelen, nr. 7.
kéri az «Illustration» utolsó számát», a lap
kézről-kézre megy, míg az illető megkapja
s így tovább. Hogy a hajó ingása alkal-

mával senki ki ne pottyanon, arról is van gondoskodva, nevezetesen, minden ágyra két kosszu csattos szij van erősítve, egyik a térd, másik a mell táján, melyet az illetők maguk föllött összekapcsolnak és így mentek a leeséstől. — A legnagyobb elővigyázatra azonban az éjjeli sétáló öröknek van szükségük, mert az ágyak szűk voltánál fogva itt egy láb, amott egy borzas fő, sőt gyakran egy féltest fityeg le az ágyakról, a melyre a gondtalan alvók nem fordítanak elég figyelmet, s így az éji ór köteles minden künnt feledt tárgyakat tulajdonosaikhoz gyöngéden visszahelyezni; — hogy a hét-százra menő alvóknak hangos lélegzetvétele nem mindig összhangzó, hogy a szuszogások a futamok minden kigondolható hangját utánozzák, hogy egész öntudatlan viták keletkeznek az álomban beszélők között, ezek bizony az emberi gyöngeségnek oly tünetei, melyekben az aludni nem tudók ugyan nem gyönyörködnek, de összesen véve mégis a természet folyton működéséről tanuskodnak, melyet még az alvó halandókon is gyakorol.

Ebben a miniatúr köztársaságban is, épen mint a szárazon, fordulnak elő esetek, tárnyaknak megmagyarázhatatlan módon való eltűnéséről, daczára a szigorú elővigyázatnak; mert tudni kell önöknek, hogy a «Gentlemanok» nappali kirakataikat, öltözékeikkel egyetemben a legbiztosabb helyre, az az saját matráczuk alá rejtik, s míg így ágyaikat változatosabbá teszik, az alatt valóban testtel lélekkel biztosítják ingó vagyonyukat; no de nem is értékes tárgyak eltűnéséről van itt szó, mert ezek elrejtésében oly leleményesek, hogy azok hollétét a legügyesebb kutató mikroszkopon keresztül sem volna képes fölfedezni.

Ezen osztály az első napokban van kitéve a legnagyobb megpróbáltatásoknak, nevezetesen a «Gentlemanoknak» szokásai közé tartozik bizonyos palaczk szeszes italt, mint kedves emléket, magukkal a hajóra hozni s míg ezen nemes italok egyrészt az ismeretség, legtöbbször a szent barátság kötésének közvetítőjeül szolgálnak, másrészt erejüknel fogva oly kivételes állapotot idéznek elő az új szövetségeseknél, melynek maradandó emlékei az egymás alatti ágyakon másnap szemlélhetők. No de ezen idény négy-öt nap alatt befejeztetik; s míg az tíres palaczkok a tengerbe vándorolnak, az alatt az új barátok a rendes viszonyok között is megtartják egymás iránti érzelmitiket.

Hallgatag szokás ebben az osztályban az egyes nemzetiségeknek nagyobb s ezek között a személyes ismerősöknek kisebb csoportokban összesülni s így míg egy részt a béke biztosítva van, maga a nemzeti jellem is hivebben megőrzetik; ez a körülmény azonban nem zárja ki az általános barátságos viszonyt, sőt annak emelésére szolgál; — a tulnyomó elem hajónkon franczia, olasz és spanyol volt, pár irlandi, angol, belga és amerikai, egyedül magam voltam magyar. Még határozott befolyást gyakorolnak ezen osztály utasaira a szobaőrök, az apróbb kiváltságokat általuk lehet megszerezni, ezen derék tengerészek egyuttal kis kereskedést is tiznek s náluk szivar, dohány, szappan, elavult de mindig olvasható könyvek, hírlapok, nem különben tábori székek, habár kettős áron, de mindig vásárolhatók illetőleg kibérelhetők, foglalkoznak még

ruhamosás, borotválás, hajnyírással s ügyességüknek egyik főelőnye a dörzsölésben áll, melyet annyi szakavatottsággal gyakorolnak, hogy egyszeri használat után az ember egészen ujja születik; — időtöltésül az olvasáson kívül leginkább a kártya és tombolajátékot használják, ezenkívül furni, fagnagyi szeretnek s legkivált az olaszok kenyérbéltől az apró szobrocskák egész halma-zát készítik; sok zenész van közöttük; majdnem mindnyájan szeretnek énekelni s így csakhamar készen van a zene és ének-kar, minek igen sok élvezetes estét köszönhetni.

Ugyanennek az osztálynak női terme is van, a berendezés ugyanaz, a mi a férfiaknál, csak hogy az ágyak valamivel szélesebbek s a közök is kényelmesebbek, de a rendet s tisztaságot illetőleg határozottan előnyösebb, miután magok a lakók mindent elkövetnek a csinosság meghonosítására, ami annál is nagyobb feladat, mert a sok apró ártatlan nagy gondozást kíván, kivált a hol ily szép számban összpontosítvák. A hölgyek, a természetnek e legremekebb művei, kik oly határnélküli szeretettel és önfeláldozással csüggnék egymáson, a hajón nem mindig vannak zavartalan összhangban s ez természetes is, — barbár kegyetlenség az, hogy két-háromszáz hölgyet, legyen az hajadon vagy férjezett, avagy az özvegység boldogabb korszakában, tekintet nélkül arra, ha fiatal, avagy nem fiatal, szép nem szép, nemesak egy territoriumon, nemesak egy föld alá, hanem egyetlen teremben helyeznek el s a mi több olyformán, hogy egymás föllött aludjanak s hozzá a még néhány tucatra menő kedves csemetéket, kiknek határt nem ismerő csevegéseit alig lehet mérsékelni. — Jó isten! hiszen ha angyalok volnának is (szerintem pedig azok, valóságos földi angyalok), még akkor is el kellene vesztetni k legszebb erényük, a türelemnek, egy-egy fonalat, így történik azután, hogy alig negyvennyolcz órai együttlét után, szerény szóváltások történnék, ezt követi a feszült állapot, ami az asszonyoknál a legveszélyesebb, ez nem tarthat soká, magyarázatra kell a dolognak kerülnie s ekkor egész dühvel megindul a nyelvharcz, tanuk, pártfogók támadnak mindkét félnél, kik erélyesen küzdenek védeneczeikért, de fájdalom! a szépnem is csak egy tüdővel rendelkezik s habár gyakorlottabbak a férfiakénál, végre még is kimerül, az ügy pedig nincs eldöntve; csoda-e hát, ha ilyenkor rózsás ujjaitat veszik igénybe, de korántsem azért, hogy egymás arcát, ezt a legföltettebb kincsüket érintsék, oh ezt ösztönszerűleg kímélik, csak a ruhák nem elég erősen összevarrott redői, meg a fejnek nem természetes hajdiszei képezik figyelmök tárgyát, no meg a hatás kedvéért, törekeny eszközök röpittetnek az ellenfél feje felé, szándékosan rosszul irányozva s mikor már a harc el van döntve, győző és legyőzöttnél a kimerültség hangos zokogásban nyilvánul, a rettegő neutralisok ezt a momentumot használják fel «segítségkiáltásra» mi csakhamar egy tiszt s néhány fegyvertelen matróz képében, s egy nagy rakás kíváncsiak kíséretében meg is érkezik, a questio azután jó félórai diplomatikai sommás tárgyalással véget ér. — De csak az első héten sikerül az elemeket ily szép szerével, békés uton lecsillapítani; véd-agyalaink a hogy jobban megismerkednek, egymás természetét kitanulmányozzák, ös-

tönszerűleg csoportosulnak élükön egy-egy erélyes bátor előharczóssal, kik kisdéd csapatukat jól begyakorolják és jól fegyvermezik. Ilyenkor a harc egészen más mérvet ölt, legelőször is az ártatlan csemetéket helyezik a neutralisok védelme alá, kik is azokkal, könyörülő szellemüknel fogva egy szögletbe vonulnak s magukat elsánczolják, az ajtók bezáratnak és eltorlaszoltatnak; az ütökzet kezdetét veszi, természetesen harci riadó kíséretében, magától értetődően, hogy minden ingó tárgy s legtöbbnyire a matrácok, vánkosok és bádóg edények, fegyverekint szerepelnek, a nemes viadal mind két részről a végelkeseredés erélyével foly, a rohamok eredménye egy-egy ágycsoportozat összeomlása, mely támadott tér azonnal igénybe vétetik a további küzdelemre. Ha megbámuljuk a harcosok ilyenkor valóban elmés szójátékait, mellyel küzdelem közben egymás irányában élnek, ha hozzá vesszük a szép kisdédek megrettent bánatos sirását a neutralisok jajveszékését, akkor elképzelhetik Önök, hogy oda fent mégis csak valami neszét kell venniök hölgyeink ily rendkívül módon való szórakozásain. — Ilyenkor a másodkapitányok egyike, ismerve az ilyen szokott jelenségeket, minden parlamentaris eljárást mellőzve, előhozatja a kaucukcsöveket s az ablakon keresztül néhány jól irányzott víz-sugár segélyével a küzdelmet megszünteti, s mire az ajtó feltárul, ha nem is a teremben, de legalább a küzdő feleknél, a harc nyomai úgy a hogy, el vannak tüntetve. Az első teendő természetesen a küzdőtér tisztába hozatala, s csak azután jó a főkapitány nem kívánt látogatása, kinek előzékeny felszólítására az immár bánatosan könyező, kezét nyujtanak egymásnak s megígérik, hogy a békét «soká» nagyon «sokáig» fön fogják tartani, az igazság kedvéért azonban meg kell jegyez-nem, hogy a kaucukcsövek az egész uton alig háromszor vétettek e ezélra igénybe. — Más különben hölgyeink igen nagy gondot fordítanak öltözékükre, szeretik itt is a pipérét, napjaikat ha csak tehetik, a szabadban töltik, foglalkoznak apróbb kézimunkával, nem vonják ki magukat a társaságból s itt is mint a szárazon érdeklél viseltetnek mások ügyes-bajos dolgai iránt.

Ügy szeretném . . .

*Ügy szeretném tudni azt az az egyet,
Hol kötök ki én majd egykoron;
Éjszaka, kelet-, dél-, nyugatról jó-e
Révet josló reményesillagom?*

*Az ifjuság iránytalan sajka,
A szerelem zajló tengerén;
E tengeren kába szédeltgésszel —
Jó ideje, hogy bolyongok én.*

*Megkísérlém többször partra szállni,
Találtam is nem egy szigetet.
Vulkán-képzet volt csak mindmegannyi
Megpihenni rajt nem lehetett . . .*

*Ki leszen az, kinek hü ölébe
Fáradt sajkám megpihenni tér,
Hol lesz a szív, a mely azt dobogja:
«Kiszívtedél, itt a pályabér»(?)*

F. László.



C. v. Haase del. 71.

A FAORZÓ.

Mikor Marokon kivilágítás volt . . .

A maroki urak régen levetkőzték a táblabíró világ családiasságát. A kuriákból nem fordul ki csengő négyes fogat. Árvalányhaj, strucztooll ninesen többé a kocsisok kalapja mellett . . . Sarkantus csizmát, slingölt kötényt kifelejtik a kocsis szegődéséből . . . Francia bérruhákba bujtanak inast, kocsist. Az inasok kiborotváltatják állaikat, a kocsisok egészen meztelen arczczal, állal foglalják a bakot . . . Só-bálványnya készül az, a ki ezektől magyar szót hall. Inkább illik a tej a vízbe, mint a magyar szó ezek ajkára . . .

A maroki közbirtokosok így alakultak át, így változott el a sok szép kert is.

Százados fákat, ritka különös fajájú esernyőket kivágtak, hogy a francia szőnyeg virágoknak helye legyen . . .

Azok a régi fák, sok szép szokásnak lettek koporsójává. A család története nem susogott többé a lombok közül. Kajdács rikoltott le a verandáról, a mit boldogabb időkben egy ambitus foglalt el . . . A szökőkút előtt és körül angol patkányfogók és mopszok ugrádoztak és kergették a szél által megtánczoltatott leveleket. A gazdasági udvar rácsa mögül szégyenkezve pislogott be egy lomposzörű komondor s mérgesen harapott be a rácsba. Ingerelte a haszontalan kegyenczek pajzánkodása . . .

A kivágtott óriási tölgy, hárs és szilfák helyén a szőnyeg virágok tarkálóttak. Lepkék és élősködő más rovarok röpdöttek. A méh ijedve röptült vissza. Ninesen neki itt mit keresni . . .

Csak verebek ugráltak a szökőkút körül, más madár kerülte a hiúság pompáját.

A melyek hajdanában magyar kertek diszei valának, a kert leghátulján vonták meg magukat félig művelve, félig burjánozva, valami régi cseléd kegyelméből . . . Galambok, tyukok itt a park garádjában gyülekeztek. A meghagyott lombos százados fák mintha csak száműzöttek lettek volna. Jóltevő árnyaikat kegyelemből tűrték. A selyem fenyő, a lórovicska voltak főhelyen. Hitvány kor, a fában is gyűlölik a nagyságot. Gazzá sülyesztik a virágot, a melynek illata van. Milyen másként néztek ki a régi kertek. Ósanyáink nem könyvekből, hanem réttől, mezőtől tanulták a virágrendezést . . .

A pompás urilakok mellett félénken húzódtak meg a parasztházak, tudja Isten, a füst sem akart feléjük kavarodni az egykori jobbágyok kéményeiből . . .

Annak az időnek vége, mikor a Marokváryak kertjéből vágott virágokból került ki a falu leányainak menyasszony virága. Erre öreg emberek is alig emlékeznek. A csinált virágot nem árulták az napság még . . .

A család férfi tagjait Béla, János, Tamás vagy Bertalan néven emlegették.

Ma másként van. Nem Béla urnak nevezik p. o. Bélát, hanem nagyságos Marokváry Béla ur. És ugyan így Tamást, Bertalant és Jánost . . .

Ez a «nagyságos» czim rontotta meg a falut. Igaz, a Marokváryak között volt mindig nagyságos ur, de a király kért tőle cziménél fogva tanácsot . . .

Ez a czim, a nagyságos czim, a mit a mostani urak magokra szabhatnak akár csak a ruhát, hozta be az első zsidót a faluba,

akkortáiban, mikor a zsidók a kalendáriom szentjei közül loptak magoknak neveket . . .

Milyen erényesen, példásan éltek a régi tekintetes asszonyok . . . Mikor nagyságot kezdették magukat, beütött a czigányvilág. Egyik Marokváryné haragba jött a másikkal, tul akarták egymást öltözni. Ekkor kezdették a régi hársfákat, szilfákat kivagdosni, tilőkének, mert pázsitra ülni nem volt divat. A nagyságos czim átka tovább haladt. Megesalták férjeiket. A férjek megcsalták őket s a falu menyasszonyai ezután csak csinált virágból viseltek koszorút . . .

A ház czifrább lett. Az erény csak komédia. Sallang lehullt a lóról . . . jött az angol hám, francziás inas, németes kocsis. Az urak, a nagyságos urak összeveszték az osztályon. testvér megrövidítette a testvért, apa kitagadta a fiát. Váltohamisító apa kezébe fia adta az öngyilkosság eszközt . . .

A régi vakolat lehullt a házról, a falakat befestették, a vakolattal együtt a tekintetes urak becsületérzése lehullt . . .

Nagyságos urak és nagyságos asszonyoktól megtanulta a falu népe azt a bünt, a miért a tekintetes urak megbüntették őket, megtanulták annyira, hogy szinte megutálták és visszaóhajtották azt az időt, a mikor még egy-egy tekintetes Marokváry a népnek nemcsak birája, de apja volt . . .

Kerülték a templomot. Volt ok rá. Hajdan a tekintetes urak ott ültek a templomban. Együtt imádkoztak a néppel . . . Ma a nagyságos Marokváry urak a papot felhivatják néha, hogy egyik a másikat szidhassa előtte . . .

És mikor már egész Marok átalakult Sodomává! Egyik élt a másik feleségével. A fiu özvegy anyja házába vette a szeretőjét s annak is kezet kellett csókolni, öreg szolgálak megérték azt a gyásznapot, hogy a tekintetes asszony jelenlétében a hajadon nagyságos asszonynak kezet kellett csókolni.

Nemsokára az anya, egy *nagyságos* anya odavitte kastélyába saját gazdatisztjét és segített neki meglopni fia örökségét . . .

Ekkor halt meg az utolsó *tekintetes* asszony. A család feje. Vágyott a halál után, mert nem akart életében nagyságos lenni. Megfertőztették sírkövét vele . . .

A járásbiróság, majdnem külön iktatót tartott a maroki népnek. A kőpadon ott ültek a maroki parasztok, várva a törvényszolga hívását s benn a várószobában a Marokváry nagyságos urak, nagyságos asszonyok becsületsértés és válóper miatt. A vén parasztok könyeztek felette, hogy egy Marokvárynéval szembe mer állni akár milyen paraszt teremtés és szemébe mondani: *«te is csak olyan vagy mint én, csak hogy rosszabb»*.

Legfiatalabb volt a legvagyonosabb Marokváry, Andor . . . Egyszer valamit a jegyző felküldött neki aláírni s a végzést Nagyságos Marokváry Andornak czimezte. A kisbíró visszahozta s ki volt belőle huzva a *nagyságos* s az Andor Andrásnak kiigazitva . . .

Nem élt nagyságos rokonai között. Árán maradt korán. A Theresianumban nevedett Bécsben. Büszke felfavalkodott fiatal ember volt, egy ártatlan lány egészen átalakította . . . Unokahuga Teréz. Udvarolt neki Andor ur s megtanulta az udvarlás közben becsülni a régi családiasságot . . .

Az ő kedvéért kezdette magát tekintetes urnak hivatni, mert Teréz csak *tekintetes* asszony akart lenni, tudta, hogy a nagyságos czimben elkárhozik.

Tekintetes ósanyáink aranylakodalmakat tartottak 20—30 unoka és gyermek jelenlétében. Ma a nagyságos asszonyoknak nem igen kell félni, hogy örökösük lesz, de hát nines is örökség.

A faluban hire ment, hogy van egy *tekintetes* Marokváry. A nép színe-java ezen való örömeben az esküvő napján kivilágítást rendezett. Ismerték ezt a muszáj korból, de mest önkéntesen tették . . .

Valamelyik öreg ember csak azt mondta másnap a magyar ruhás parádé-kocsisnak:

— Lásd fiam, ha a Marokváry urak közül nem akadt volna tekintetes ur, magam mentem volna el a királyhoz, hogy nevezzen ki egyet közülök tekintetesnek, mert a tizenhárom próbás igazi tekintetes czimen sem az ördögnek, sem a zsidónak hatalma ninesen . . .

Talán mondott is valamit ez az öreg ember, sokszor a ruha is meg a czim is teszi az embert . . . *Erdélyi Gyula.*

Egy gonosz tévedés.

XVIII. Lajos korában sok pikáns történet járt szájról-szájra a francia udvar meghittjei körében, de egyikről sem beszéltek annyit, mint arról a boszantó tévedésről, mely egy igen magasrangu hölgynek nagy boszuságot okozott s a mely, hogy megtörténhetett, a «jól értesültek» egy idegen nagyhatalom titkos beavatkozásának tulajdonították.

Ez a magasrangu hölgy kíváncsiságból s szórakozást keresve, egy szép napon Párisba jött. Nem volt már se fiatal, se szép, de még mindig oly szeretetreméltó, hogy első tekintetre inkább a kedves asszonyt, mint a fenségest látták benne.

Elsőrangú hotelbe szállt. Inkognitó utazó királynőnek mindenesetre elég kellemes helyiség, mert nem feszélyez, mint az udvari palota s a mellett kellő szabadságot nyújt.

A kedves asszony azonban minden inkognitója mellett is magára vonta az udvar figyelmét. S miután látogatókat fogadott, lassankint egész kis udvar képződött körülte, melyben a szokásos udvarlókon s hízegőkön kívül sok fényesrangu szeretetreméltó és szellemes ember is megfordult. Mindenki elragadtatással beszélt felőle s így nem csoda, hogy tisztelőinek s imádóinak száma napról-napra növekedett. A királynőt nem kevésbé érdekelte e rokonszenves hódolat, de azért környezetéből senki sem dicsekedhetett különös kitüntetéssel.

Egy napon végre megjelent az ő fényes kis udvarában az a férfi is, ki a hol megjelent rendesen mindenkit elhomályosított. Richelieu már első látogatásakor magára vonta a királynő figyelmét, örömmel vette észre, hogy a kiváló férfi, a szellemes diplomata melegen érdeklődik iránta. Csakhamar legmeghittebb udvarlóik közt látta őt, s azt hitte, hogy e gyors kitüntetéset senki sem fogja azon titkos rokonszenvének tulajdonítani, melynek nem állhatott ellen.

Richelieu, a finom diplomata, ki a szivügyekben sem volt járatlan, jól látta, mi történik a királynő kebelében, ki egy szép reggel kénytelen volt már magának meg-

vallani, hogy a kintinó férfit szenvedélyesen szereti.

Néhány nap múlva az udvari szolga egy férfit vezetett be nagy titokban a királynő boudoirjába. Nehogy valaki azt gondolja, hogy Richelieu volt az a szerencsés halandó, sietek kijelenteni, hogy nem ő, de egy híres arcképfestő részesült e szerencsében.

— Uram! én önt oly ügyben hívtam magamhoz, szólt a királynő a művészhez, melyben mindenek fölött az ön diszkrecziójára számítok.

— Köszönöm felség a bizalmat!

— Ugy ajánlották önt, mint a kibén feltétlenül bizhatók, s reményem nem is fogok csalódni. Tehát hallgassa meg ön s értse meg jól a mit mondok. Ön tudja, hogy Richelieu a külügyek minisztere. Találjon ön utat és módot, hogy hozzá juthasson a nélkül, hogy ő azt észrevénne. Pár marék arany nyal ezt könnyen elérheti. A herceg dolgozó szobája, palotájának földszintjén van, ő naponként néhány óráig ott szokott dolgozni. Itt van kétszáz louisdor, vegye át s használja fel jól, hogy észrevétlenül közelébe jutva, néhány nap alatt arcképét számmal lefesthesse.

— Három nap múlva bieni fogja felség a kivánt arcképet, szólt a festő s magát meghajtva távozott.

Másnap reggel Richelieu nagyon el volt foglalva magánlevelek irásával s öltözőszobájába kéréte R... grófot.

— Kedves barátom, nagy szíveséget tenne ön velem, ha a mai napon elfoglalná helyemet a dolgozószobámban, s elintézné ott a hivatalos ügyeket, sürgős leveleket kell írnom, egész nap magántügyeimmel leszek elfoglalva.

A herceg e kérése nagyon hizelgő volt a grófnak, örömmel jelenté ki készségét, s azonnal sietett a külügyminiszter dolgozó szobájába, hogy ott a reábizott munkát végezze.

Megjegyzendő, hogy külsőleg a herceg és helyettese annyira különböztek egymástól, mint az ég s a föld; az egyik mintegy személyesítője volt a szépségnek, míg a másik maga a megtestesült rutság volt.

Három nap múlva a királynő egy meghitt udvarhölgyével a herceg iránti szerelméről csevegett. Ez udvarhölgy ép akkor érkezett Párisba s képzelhetni, hogy e nyilatkozat után, mennyire égett a kíváncsiságtól, hogy a nője szerelmének tárgyát láthassa. A királynő nem mondá meg kedvese nevét, de annál élénkebb színekkel rajzolja le előtte szép alakját, szeretetren éltóságát.

— Még ma alkalma lesz őt megismerni, szólt a királynő, lefestettem arcképét s azt még ma elhozzák hozzám.

E perczen lépett be hozzájuk a festő.

A királynő arczát futó pirosság borította el a mint maga előtt látta az óhajtván várt művészt.

— Nos uram! csak minden tartózkodás nélkül lépjen közelebb, barátnóm előtt nincs titkom.

A művész közelebb lépve, önérzetes mosollyal bontá ki az elefántontra festett arcképet egy kis dobozból s hódolatteljesen nyújtá át magas megrendelőjének.

Az izgatottságtól reszkető kézzel vette át a királynő a képet s magához inté az udvarhölgyet, hogy együtt gyönyörködhesenek a kép igéző vonásain.

Egy tekintet — a képre s a királynő mosolygó arcza elsápadva, a megbántódás, harag s megvetés kifejezésével fordult a művész felé, míg az udvarhölgy el nem fojthatta meglepetését, iszonyodva kiáltott fel «Istenem! milyen rut!»

A szegény művész nem tudván megfejtetni e különös jelenet okát, némán bámult maga elé.

— Kinek az arcképe ez? kérdé leplezetlen haraggal a királynő.

A művészt e különös kérdés s a királynő fellobbant haragja annyira meglepte, hogy hirtelen felelni sem tudott.

— Akarom, követelem, mondja meg rögtön, hogy ki ez a szörnyeteg?

— Óh én istenem! — dadogá zavarában a festő — hisz felséged ép oly jól tudja azt, mint én. Én mindenben teljesítém felséged parancsát s egész tehetségem szerint igyekeztem a legjobb képét előállítani Richelieu hercegnek.

— Uram ön eszét veszté bizonyosan, hogy ilyesmit mer nekem mondani, mert, azt még sem teszem föl róla, hogy a csaló szemtelen szerepét merné velem szemben játszani. Még egyszer kérdem, kit ábrázol ez az utálatos kép?

— Jaj, fölséges asszonyom, biz az Franciaország legrutabb emberét, de egyszermind legjobb barátomat ábrázolja a megszólalásig híven — szólt kaczagva az épen belépő Richelieu. — Hát hogy jut ez arckép felséged elé?

A királynő lesüté szeméit, hogy a nagy diplomata fürkésző tekintete elől elrejtőzzön.

— Óh ha R... gróf barátom megtudná e nagy szerencsésjét, hihetetlennek tartaná! Bocsánat felség, — szólt gonoszkodva — ha akaratom ellen, ily gyöngéd titoknak jöttem a nyomába! — S udvariasan meghajtva magát, gyöngéden megcsókolá a királynő kezét.

Richelieu előtt nem volt titok a királynő fellobbant szenvedélye, de mert nem volt hajlandó azt viszonzni, mint ügyes diplomata e tévedést fel akarta használni, hogy idejekorán megszakítsa e reá nézve feszélyessé válható viszonyt. Ezért nem is mulasztá el a királynővel elhitetni, hogy ő abban a meggyőződésben van, hogy boldogított vetélylársa, a kitüntetett R... gróf.

E méltatlan gyanu mélyen sérté a királynő büszkeségét s hidegen távozást intett kezével Richelieunek.

Richelieu, bár, mint említők jól ismeré a valót, az udvar körében sietett elbeszélni a pikáns történetet, úgy, hogy a valóságot senki még csak ne is gyaníthassa.

Azok a bizonyos «magasabb érdekek» aligha nem befolyásolták a nagy diplomatának ez udvariatlan csinyjét!

S a szegény megbántott asszony királynői büszkeséggel elfojtva csalódott érzelmeit — haragos villámló tekintetét az ártatlan arcképre veté s az emberi rütség e remekét kandallójának lobogó lángjai közé dobá, hadd hamvadjon el ott, a mint már elhamvadott szívében az az érzelem, melyet végzetes létrejöttével kioltani segített.

— cz.

SPORT.

Lótenyésztés és versenyek.

A budapesti őszi ügetőversenyek második napja a legérdekesítőbb futamokkal folyt le. A szokatlanul magas díjak, nemcsak nagyszámu, de valóban elsőrangú versenyzőket csaltak ki a jól gondozott, sima pályára. Az eredmény a következő:

I. Internáczióális egyes verseny. Államdíj, bármely ménnel vagy kanczával. Kettőt nyerni háromból; pálya minden indításnál négyszer körül. Összes díj 12,400 frank, ebből díj a kétszer nyerőnek 7000 frank, és a három első indításnál első díj 700 frank, második díj 600 frank, harmadik díj 500 frank.

1. Heat. Pálya négyszer körül. A startnál megjelentek: Magnani N. Zeitoff, Societa antenore da ponte di Brenta Amelia, Milbret Emil Zima, Smith Amber, Galitzin herceg Princ. Az indítás után mindjárt Amber termett az élen és Zima által folyton szorítottva, egy fél fogathosszal nyert. Zeitoff rossz harmadik. Totalisateur 5 : 7.

2. Heat. Pálya négyszer körül. Ugyanazok a fogatok indultak, mint az első heatben. A vezetéssel ismét Amber szökik el. A második körben Amber Zima által utól éretik és le is győzetik. Amber második, Zeitoff rossz harmadik. Totalisateur 5 : 23.

3. Heat. Pálya egyszer körül. Ugyanazok a fogatok jelentek meg a startnál, melyek az első két heatben. Erős küzdelem fejlődik ki Amber és Zima között, melyből Amber válik ki győztesként. Princ rossz harmadik. Totalisateur 5 : 7. Helyrefogadás nem történt. Amber, miután három heatből kettőt nyert, megkapta a nagy díjat.

II. Hazafi-díj, egyes fogat. Magyarorszában 1881-ben ellett lóval, pálya négyszer körül. Első díj 2500 frank, második díj 1000 frank, harmadik díj 600 frank. Indultak: Esterházy Miklós gróf Bálvány, Latinovits Albin Ramses, Pulay Kornél Violetta, Üchtritz Zsigmond báró Dami (100 m. térhátrány). A starttól elindult lovak közül Ramses kezdi meg a vezetést, nyomában vannak Dami, Violetta, Bálvány. Ugyanigy érnek a célhoz. Totalisateur 5 : 21.

III. Match követte e futamot. Egyes verseny. Pálya háromszor körül. Versenyzett: Révay Simon báró Dandy ja és Esterházy Miklós gróf Sikvölgy-e. Vezet Sikvölgy és őt fogathosszal biztosan nyer Totalisateur 5 : 10.

IV. Eladó-verseny, egyes fogat, bármely ménnek vagy kanczának, pálya négyszer körül. Első díj 3000 frank, második díj 1000 frank, harmadik díj 500 frank. A pályára jöttek: Klobusiczky János Slawny, Smith Prigoschy, Milbret Emil Poutschock, Wawrih Ferencz Benefici és Smith Dobrodec. Smith kijelenti, hogy Dobrodec-vel akar nyerni. Vezet Dobrodec, nyomában Prigoschy, hátul Poutschock. E két fogat folyvást az élen halad és a kijelentéshez képest Dobrodec nyer három fogathosszal. Totalisateur 5 : 8.

Az ügetőversenyek harmadik napja okt. 25-én következő eredménnyel folyt le:

I. Kiállítási handicap. Államdíj, egyes fogat bármely lóval, kétszer nyerni háromból, pálya minden indításnál négyszer körül.

Dij a kétszer nyerőnek 6000 frank, ezenkívül a három első indításnál első díj 800, második 700, harmadik 600 frank.

1. Heat. Indultak: ifj. Cséry Lajos Vilma, Pulay Kornél Bora, Klobusiczky János Mammuth, ugyanannak Almas és Societa antenore da ponte di Brenta Don Chisciotte. Don Chisciotte már a harmadik körben az élre ment fel és ezután folyton vezetve könnyen nyert Mammuth előtt, mely Almas-t a harmadik helyre utasítja Totalisateur 5 : 19.

2. Heat. Csak három ló jött a pályára: Mammuth, Almas és Don Chisciotte. Gyönyörű egyenletes ügetéssel Don Chisciotte csakhamar behozza két ellenfelét és biztosan nyer Almas előtt, Mammuth harmadik. Totalisateur 5 : 7.

II. Belföldi csikóverseny, egyes fogat, 1882. évben Magyarországon ellett és nevelt ménnel vagy kanczával. Pálya háromszor körül. Első díj 2000, második 800, harmadik 600 frank. Két ügető versenyzett: Pulay Kornél Nini és Üchtritz Zsigmond Ra-telbinder. A vezetést ez utóbbi vállalja magára és husz méterrel szépen nyer. Totalisateur 5 : 5.

III. Eladóverseny. Egyes fogat bármely ménnek vagy kanczának, pálya hat-szor körül. Első díj 1500, második 600, harmadik 300 frank. Indultak: Klobusiczky János Slawny, Smith Udalaja, ugyanannak Dobrodee és Smith Prigoschy. Smith kijelenti, hogy Dobrodee-vel akar nyerni, s hogy Udalaját nem hajtattja ki. A vezetéssel Slawny ugrott el, kellő távolságban Prigoschy és Dobrodee. A harmadik körben Dobrodee már utolérte Slawnyt, csakhamar meg is előzi és maga mellé engedi Prigoschy-t. Szorosan egymás mellett halad Dobrodee és Prigoschy, melyeket nyomon követ Slawny. Az utolsó körben végre Dobrodee pár hossznyi előnyt biztosít magának és a kijelentéshez képest nyer Prigoschy felett. Slawny jó harmadik. Totalisateur 5 : 6.

IV. Vigaszverseny. Egyes fogat. Pálya négyszer körül. Első díj 1500, második 800, harmadik 400 frank. Három fogat jött ki a pályára: Magnani N. Zeitoff, Societa antevore da ponte di Brenta Amelia C, és Smith Udalaja. A vezetéssel Amelia C. ugrik el, nyomában Zeitoff, hátul Udalaja. Az előbbi kettő erős küzdelmet fejt ki az elsőségért. Amelia C. folyton vezetve, szépen nyer Zeitoff előtt, Udalaja harmadik. Totalisateur 5 : 11.

V. Tétverseny. Egyes fogat. Pálya négyszer körül. Indultak: Pulay Kornél Violetta. Révay Gyula báró Dandy, Üchtritz Zsigmond báró Dami és Esterházy Miklós gr. Sikvölgy. Az indítás sorrendje szerint hagyják el a fél pályát. Itt Dandy behozta már Violetta-t és vezetni kezd. Az első kör hátrahagyása után Dami már a második helyen üget és erősen szorítja Dandy-t, mely még folyvást vezet. A negyedik körben végre Dami veszi át a vezetést és tíz fogathosszal nyer Sikvölgy előtt. Totalisateur 5 : 10.

VI. Fiaker-verseny. Budapesti rendes állomáshellyel bíró fiaker-fogatoknak. Pálya háromszor körül. Első díj 300, második 150, harmadik 50, negyedik 20 forint. Nyolcz fiaker versenyez. Az első díjat Mandelbaum Lipót 131. sz. fogatával nyerte, a másodikat Wampetits Ferencz 17. sz. fogatával, a harmadikat ugyancsak Wampetits

Ferencz 211. sz. fogatával és végül a negyediket Braun Samu 2. sz. fogatával. Totalisateur 5 : 7.

A hódmezővásárhelyi lóversenyt okt. 18-án tartották meg. Az első futamban nyert Kenéz János Kesely-je, második Zsoldos Péter Huszár-ja. A második versenyben Domján János Kesely-je győzött, a harmadikban Kenéz Tamás Dávid-ja. A negyedik futamot (vigasz-verseny) Acél Károly Szellő-je nyerte el. A hölgyek díjáért folyt verseny volt az utolsó és ebben Kenéz János Kesely-je aratott diadalt.

Pardubitz, okt. 25. A futamok rendkívül érdekesen alakultak és a 6000 forintos nagy díjat Esterházy Miklós gróf Abracadabra-ja nyerte el. I. Hölgyek díja. Akadály verseny. Táv. 4000 mt. Kinsky Rudolf Nándor gróf Dubia-Causa első; Kinsky Zdenkó gr. Laurenzia második; Wilczek H. gróf The Lizer-je elbukott. II. Nagy pardubitz-i akadályverseny. 6000 forint. Handicap. Táv. 6100 méter. Esterházy Miklós gróf Abracadabra első; Nimptsch hadnagy Newbrook második, Schawel J. ur Olive Branch harmadik. III. Gátverseny. Handicap. Handicap. 100 arany. Táv 2400 méter. Három éveseknek. Auersperg Frigyes herceg sárga méne Reichenau első, Jékey Albert százados pej méne Bettelstudent második, Karpathen Stud Farm pej kanczája Equity harmadik. IV. Kunetitz-i akadályverseny. 1000 frt. Táv. 5600 méter. Kinsky Rudolf Nándor gróf Fashioner első; Bismarck gróf szados Potosi második; Schawel J. ur Ploughboy-kanczája harmadik. V. Akadályverseny. 1500 forint. Handicap. Táv. 4000 méter. Schosberger Nándor Kaiser első; Oehlschläger O. ur Prinz Eugen második; Vevesera H. bárónő Liverpoolin harmadik.

Páris, okt. 22. Prix de Condé. 10,000 frank. Kétéveseknek. Távolság 2000 méter. Tizenegy ló futott. Berteux gróf Utrecht-je első; a castrisi herceg Viennois-ja második és Danon ur Stromboli-ja harmadik.

Berlin, okt. 26. Hoppegarteni díj. 1000 márka. Távolság 1200 méter. Ulrich Consul-ja első; Mr. G. Johnson Little Bella-ja második; Oppenheim Ede báró Marketenderin-ja harmadik. II. Hunter vadászverseny. Tiszteletdíj és 500 márka. Urlovasok. Távolság 3500 méter. Scharnke hadnagy Moritz-a első; Schlüter hadnagy Moderowa-ja második, Sierp-torff gróf Kilbarry-ja harmadik. III. Nagy Gátverseny. 3000 márka. Handicap. Távolság 3600 méter. Tepper-Laski Glückskind-je első; Oehlschläger Sutton-ja második; Captain Joe Tortoise Shell-ja harmadik. IV. Őszi gátverseny. 1000 márka. Urlovasok. Távolság 2000 méter. Oehlschläger O. Mezzanin-ja első; Mr. E. Kelly Mattie-ja második; Heyden-Linden hadnagy Panmure-je harmadik. V. Októberi vadász-verseny. 1000 márka. Táv. 3000 mt. Schmidt Pauli kapitány Conqueror-ja első; Rüppel H. Mazarin-ja második; Schneider hadnagy Mr. Lesant-ja harmadik. VI. Brandenburgi vadász-verseny. 1000 márka. Handicap. Tisztek versenye. Távolság 4000 méter. Metternich Frigyes gróf Lioness-sze első; Lehndorff gróf hadnagy Rose field-je második; Tepper-Laski Sharper-je harmadik.

Newmarket, okt. 27. Houghon meeting. Mr. H. Bony hároméves sárga kanczája Plaisanterie első; Mr. Barclay öt éves sötétpej méne Bendigo második, a beauforti herceg négyéves veres deres méne Eastern Emperor harmadik. Nem kevesebb, mint 27 ló futott. (Plaisanterie, e versenyt beszámítva, tízennégyszer győzött már az idén. Megnyerte a badeni jubileum-díjat, a Cesarewitsch-versenyt és most a Cambridgeshiret.)

Newmarket, okt. 28. Criterion Stakes. 200 font sterling. Kétéveseknek. 100 font sterling a második lónak. Távolság 1200 méter. Hat ló futott. A westminsteri herceg Ormonde-ja első; a montrosei her-

cegnő Oberon-ja második; Soltikov herceg Mephisto-ja harmadik. Dewhurst-Plate. 300 font sterling. Kétéveseknek. 100 font sterling a második lónak. Távolság 1400 méter. A westminsteri herceg O monde-ja első; ugyanannak Whitefriar-ja második; Peck ur Murdoch-ja harmadik.

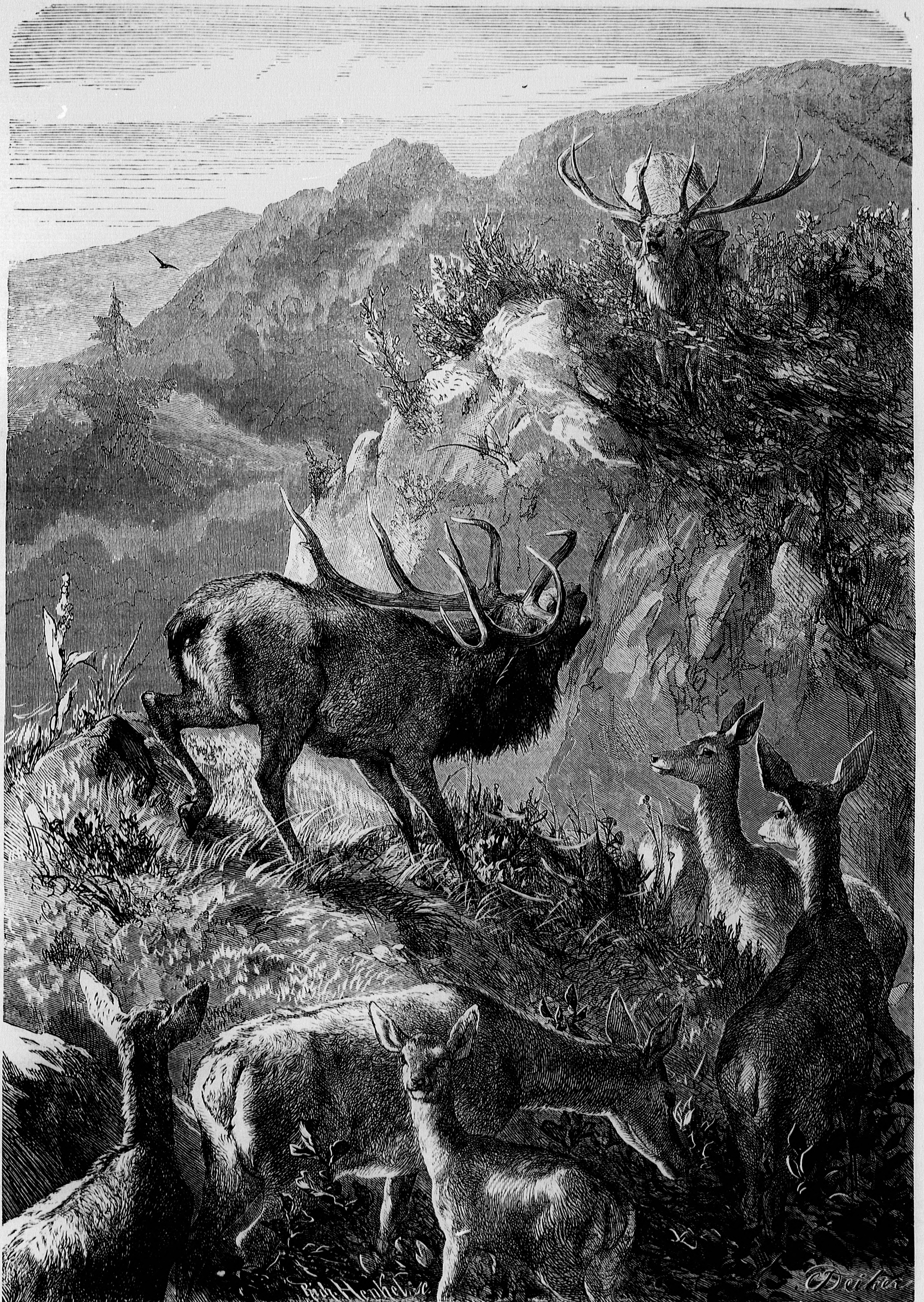
Newmarket, okt. 29. Free Handicap, 710 font sterling díj, háromévesek versenye, táv. 2000 mt. Broodwick-Cloete Paradoxa. könnyen érkezett be elsőnek. Lowther Knig Monmouthja második; br. Rothschild Avelin-je harmadik.

Versenystatisztika. A versenyév befejeztével érdekel fog birni az alábbi statisztika közlése. A versenyévnek hőse természetesen Buzgó a bécsi Derby győztese. Nem kevesebb mint 65,070 frtot nyert az idén. A legtöbbet nyert lovak lajstromában Metallist követi a Derbygyőztest 15,920 frtnyi nyereséggel. A két évesek közt Virtuós áll első helyen. 11,647 frtot keresett. Buzgó is Virtuós is magyar származásuak és elért sikereikkel nagyban emelték a magyar versenylovak jó hírét. Sikversenyben egyébiránt csak hét ló nyerhetett többet 10,000 frtnál, míg 10,000 és 5000 forint közé eső összegeket 41 ló kapott. Gát- és akadályversenyekben Daniel 9240, Red-Hot pedig 4280 frtot keresett. Az istállótulajdonosok közül az oroszok rész a Sztáray-Hunyady istállónak jutott. Összes nyereségük 109,326.66 forintot tesz ki, második helyen áll Söllinger Rudolf százados 44,847.40 forintnyi nyereséggel, utána következik Fesztetics Tasziló gróf, kinek versenylovak 44,126.83 frtot kerestek. Az apa lovak közt az első helyeket következők foglalják el: Kisbéröccse, melynek ivadékai 87,931.66 frt jövedelemre tettek szert, Buccaneernek utódai 60,822.63 forintot hoztak tulajdonosaiknak. Az urlovasok közt legtöbbet nyert Baltazzi Hektor ur ki 65-ször ült nyeregbe, 25-ször győzött és 19 szer második volt. Ez adatok mind a magyar és osztrák pályákon tartott versenyekre vonatkoznak.

Vadászat és lövészet.

Az udvari parforce-vadászatok egyre változatosabbakká válnak. Okt. 24-én ismét rókahajtsza volt. Résztvettek: Esterházy Miklós gróf, a falkanagy, Károlyi Gyula gróf, Kinsky Jenő gróf, Nádasdy Ferencz gr., Esterházy Mór gr. veszprémmegyei főispán, Zichy gróf, Kinsky Rudolf gróf, Berzeviczy Ádám őrnagy stb. A rókahajtszát tíz óra felé eresztették el sezeknek segítségével a nyolczas coverben rá is akadtak egy róka. Ez aztán órákon át csalogatta maga után az egész mezőnyt. Előbb Dunakeszinek, majd vissza a nyolczas coverbe és innét a palotai erdőbe futott. Miután a rókaodvakat mindenütt gondosan betömték, hiába keresett menedéket másban, mint a futásban. Akarva nem akarva a palotai erdőből is el kellett menekülnie. Ismét visszazökött a meyeri akácösba, innét a vácsi utra, a hol megfordulva a dunakeszi kertekbe iramodott. Végre elesípték a ravasz komát és kill fejezte be a szép vadászatot. A run jó háromnegyed óráig tartott.

Udvari szarvas cserkészetek Gödöllőn. Az ideai gödöllői szarvas-cserkészetek alkalmával a gödöllői koronauradalom területén 107 szarvast lőttek. Ezek közül lőtt a király ő felsége Szentkirályon tizenkét darabot, Rudolf trónörökös ugyanott, Martonberekben és Juharoson huszat, a toszkanai nagyherceg Valkón és Mácsán huszat, Lipót bajor herceg Szentkirályon, Martonberekben és Szent-Györgyön huszonhetet, Lajos bajor herceg Valkón egyet, Nopcsa báró a királyné főudvarmestere Martonberekben kettőt, Maineri alezredes Mácsán és Kis-Bagyon négyet, Zurma őrnagy szárnysegéd Babaton egyet, Hartmann bajor kapitány Babaton ötöt, dr. Wiederhoffer udvari orvos Babaton egyet s a vadász-személyzet Kerepes-Mácsán egyet.



A KIHVIÁS.

Szt. Hubert napját, a vadász-évad hivatalos megnyitását ez idén is megtartották a Paskal-malomnál az udvari vadászok. Jelen volt a meeten a király ő felsége is. A sport-kedvelők veres frakk és fehér nadrágban jelentek meg. A vadászat két run-ból állott, de egyik sem végződött killel. A király megígérte, hogy gödöllői tartózkodása alatt többször felkeresendi a vadászatokat.

Az agancskiállításán a Nádasdy Ferencz gróf, Esterházy Móricz gróf és Trauttenberg Frigyes báróból álló jury egybehangzó ítélete alapján az első díjat az Andrassy Géza gróf által lőtt és kiállított tizenégyes agancs nyerte; ugyancsak ennek ítelték oda a Schönborn gróf által adományozott ezüst szarvasfejet. A második díjjal Döry Lajos Zsdenyován lőtt huszas agancsot és a harmadikkal az Erdődy Rudolf gróf által lőtt és kiállított tizenhatos agancsot tüntették ki. Az őz agancsok közül a Wenckheim Rudolf gróf által lőtt és kiállított őz-agancs nyert kitüntetést.

Atletika.

— Rovatvezető: Vermes Lajos. —

Az «Akilles» egyesület tagjai október 17-én tartották meg kirándulással egybekapcsolt gyalogló versenyeket a palicsi országúton. A propozíciók következők voltak: Gyaloglás hat órán keresztül. A győztes, ki ezen idő alatt a legnagyobb utat hagy hátra, egyleti ezüst éremmel és tiszteletajándékkal, a második beérkező bronz-éremmel és tiszteletajándékkal lett kitüntetve. Első beérkező volt: Derényi Farkas, ki 6 óra alatt 50 km. és 471 métert gyalogolt be, jó második Juhász Béla, ki 50^o méterrel tett meg kevesebbet; harmadik lett Vermes Lajos bajnok, ki 5 és fél óra alatt 49 km. 917 méterrel érkezett be. Az «Akilles» egyesület november közepén 12 óráig tartó verseny-gyaloglást rendez. A győztes 150 forint értékű ezüst serleget nyer.

A «Nemzeti torna-egyesület» októberi erőmérési alkalmával Kossuth Péter harminez tolodást végzet a korlátan egyfolytában. Szép példája annak, hogy mennyire vihetni aránylag rövid idő alatt, ha a tornázást komolyan, férfias következetességgel üzzük.

Veloczipéd-kirándulások. 1. Kaszás István M. V. K. tagja október 1-én elindult Szalzburgból az osztrák határon át Bajorországba. Okt. 2-án ért Münchenbe, honnét 8-án indul Páris felé. 2. Philipovich Emil és Russi Nándor szeptember 25., 26. és 27-én kirándulást rendeztek Budapestről a Balaton vidékére. Az egész ut 247 km. tett ki.

A «Kolosvári atletikai klub» október 4-én tartotta meg szamosújvári versenytárgyaloglását. Versenyeztek Deák Lukács, Balogh Vendel, Borbély György és Simonffy Géza. Reggel hét órakor indultak el Kolosvárról és érkeztek Szamosújvárra 1 óra 5 perczkor. A 45 kilométer távolságot Borbély György 6 óra 5 percz alatt mint első, Simonffy Géza 6 óra 5^o percz és 1^o másodpercz alatt mint jó második gyalogolta be.

A magyar atletikai klub bajnoki ugrási versenye okt. 26-án délután ment végbe az Orczy-kertben. Hárman mérköztek: gr. Kinszky Nusi, Bogdán Ferencz és Székely Ádám. Az egyes ugrások a következő eredményt mutatták fel: Bogdán Ferencz első és második ugrása diszkvalifikáltatott, a második ugrás 580 cm. Kinszky Nusi gróf I. 572 cm. II. 590, III. 573 cm. Székely Ádám I. 571 cm., II. 573 cm., III. 573. Egyik versenyző Kinszky gróf 590 cm-éteres ugrása ellen felebbezést jelentett be, de a versenybírósg tekintettel arra, hogy az atletikai klub propozíciói szerint csak az ugrás nem számít, midőn az ugró visszaesik s számba véve, hogy a múlt évi versenynél hasonló eset

fordult elő; a felebbezést elvetette és Kinszky Nusi gróf 590 czentiméteres ugrását beszámította. Ezzel Kinszky gróf újra bajnokjelöltséget nyert. Rевичzky Ambró versenybíró ezután kiosztotta a versenyzők közt a megítélt ezüstérmeket.

Milwaukee városban (Amerika) a tanulók disztornászata alkalmával 68 fiu tornászt és 20 leányt tüntettek ki díjakkal (ebből azt véljük kimagyarázni, hogy a közönség előtt a két nembeli tanulók együtt tornásztak: amerikaiak!)

Gandaur és Panker amerikai seullerek, három angol mér földes pályán mérköztek egy fordulással. A győztes Gandaur lett, a pályát a crève-coeuri tengeren 21 percz 15 másodpercz alatt evezte be.

Merész csónakázás. János főherceg, ki szenvedélyes csónakázó, arra határozta el magát, hogy Linzből Bécsig csónakázik. A Duna e szakasza a sok zátony és kisebb örvények következtében ily kirándulásra épenséggel nem alkalmas és így természetesen sportkörökben nagy érdeklődéssel néztek a merész vállalkozás elé. A főherceg szandinban tette meg az utat. Kiséretében volt Drozdowsky százados, ki egy másik szandinon követte. Utjokat okt. 28-án reggeli 6 órakor kezdték meg és 29-én este hetedfél órakor pontosan Bécsben voltak. Az első napon 107, a másodikon 115 kilométernyi utat hagytak hátra. Az idő épenséggel nem kedvezett a vízi kirándulásnak.

Vasparipán Budapestről Párisba. Kaszás István magyar vasparipázó okt. 29-én érkezett Párisba, a hol több magyar ember üdvözölte. Kaszás jul. 5-én indult el vasparipán Budapestről s 11-én, miután naponkint 150 kilométer utat tett, Szalzburgba ért Szalzburg előtt, a mint egy lejtőn lefelé haladt felborult, s karján kettős törést szenvedett, minek következtében tizenegy hétig volt kénytelen Szalzburgban maradni. Október 1-én, bár karja még gipsz-kötésben volt, folytathatta utját Münchenbe, hol a rossz utak miatt újra nyolcz napig kellett várakoznia, míg végre folytathatta utját Augsburgon, Ulmon, Stuttgarton, Karlsruhe, Straszburchon és Nancyn át Párisba. Kaszás egy ideig pihenni fog Párisban, míg karja kigyógyul, azután tovább megy Calaisig, honnét vasparipájával együtt Londonba megy. Onnét a téli időszak elmúltával Hamburgba, majd meg Berlinbe készül.

ÁLTALÁNOS SZEMLE.

UDVAR és ARISZTOKRACZIA.

A király ő felsége okt. 31-én délelőtt bucsulátogatást tett a kiállításán. Megtekintette a Gregerson, Neuschloss és a Haas czégek pavillonjait, majd átment a horvát pavillonba, onnan a pénzüntézetek s a keleti országok pavillonjába. Szemléljét az iparsarnokban fejezte be, honnan egyenesen a pályaudvarba hajtatott s Gödöllőre utazott.

Erzsébet királyné ő felsége f. hó 3-án reggel érkezett vissza keleti utjából Gödöllőre.

A welsi herceg legutóbbi párisi időzése alkalmával találkozott La Tour gróffal, ki vagy tizéven át lakott Magyarországon, mint osztrák huszártiszt. A herceg a legelismertbben nyilatkozott hazánkról s azt mondá: hogy ha közelebb esnénk hozzá, három hazás ember lenne belőle. E czélzás Párisra és reánk értendő. Más szavával azt mondá: «Ha tehetném azt, a mit akarok, felesptam volna én is magyar huszártisztnek». E nyilatkozat mindenestre hízegő reánk nézve.

A «Battenberg» hercegek származásáról különféle hírek keringtek az utóbbi időben. Ezek felvilágosítására következőket olvassuk egy németországi lapban: A jelenleg uralkodó Battenbergszázados

Sándor bolgár fejedelem anyja Schweppenhäuser Henrik Vilmos Rechtenbach elzász-falubeli volt lelkésznek dédunokája. Schweppenhäuser lelkésznek halála után egyik leánya a hesszeni nagyhercegi udvarnál az egyik hercegnő játszótársa lett és ezzel, annak férjhez menetele után, Varsóba költözött. Schweppenhäuser kisasszony itt nemsokára egy nemesi nevelőintézet tulajdonosának Hauckenek lett neje. Az ebből a házasságból származó három fiu közül kettő tábornoki rangra emelkedett; azonfelül a legidősebbik hadügyminiszter lett; a másikat Miklós orosz czár hadsegédévé nevezte ki; a legifjabbik államtanácsos volt. Miután a legidősebbik, ki grófi rangra emelkedett, 1830-ban az orosz csapatok élén a lengyelek elleni harcban elesett, gyermekei az orosz udvarnál neveltettek. E gyermekek közül a szépsége és szelleme által kiváló Julia grófnő 1851-ben Sándor hesszeni hercegné lett a neje és azóta battenbergi hercegnő címet viselt. Az ebből a házasságból származó harmadik fiu a jelenlegi bolgár fejedelem. Tehát az egykori Schweppenhäuser kisasszony, illetőleg Hauckené asszony, a varsói nevelőintézet tulajdonosnője volt a fejedelem dédanyja, a rechtenbachi lelkész pedig a dédatya.

A bécsi művészvilágot érzékeny csapás érte okt. 24-én báró Hoffman Lipót főintendáns halála által. A báró, ki 1842-ben lépett államszolgálatba, rövid idő alatt fényes karriert csinált. 1876-ban volt pénzügyminiszter s 1880-ban neveztetett ki az udvari színházak főintendánsává. Ez állásában közkedveltségnek örvendett s vezetése alatt mindkét műintézet s jelesen az opera nagy virágzásnak indult. Teme'ése okt. 26-án ment végbe nagy fényvel s a legnagyobb közrészvét mellett. Ideiglenes utódja az intendaturában Beseczny báró a földhitelintézet kormányzója és az urak házának tagja lett.

Özv. Lónyai Jánosné sz. Lónyai Florentina, néhai Lónyai Menyhért édes anyja okt. hó 25-én halt meg Budapesten. Az elhunyt egyike volt korunk legkiválóbb nőalakjainak, ki mint magyar honleány, mint nő és anya és mint a szegények gyámola egyaránt betöltötte hivatását. Születésénél és férjének állásánál fogva sok ideig központja volt a pesti társaságnak, melyből csak férjének, Lónyai Jánosnak halála után vonult vissza a csendes magányba, hol kizárólag családjának és a szegényeknek élt. Életének utolsó éveit Aichelberg bajor városkában töltötte. Holttestét 27-én tették örök nyugalomra a lónyai sirboltban.

EGYHÁZ.

A szegszárdi ref. egyház okt. 31-én a reformáció évfordulóján tartotta meg nagy költséggel restaurált templomának felavató ünnepét, melyen Szász Károly püspök is részt vett. A püspököt Szegszárdon fényes ovációkkal fogadták. A bevonulásnál 24 fehérrubás leány virágkoszorukat adott át neki. A templom restaurálása becsületére válik Wittinger Sándor építőmesternek. Tizedfél órakor a püspök nagy hatásu alkalmi szónoklattal nyitotta meg az ünnepet, válaszva a templom száz éves fennállásának történetét. A főpásztori áldás után a dalárd Beethoven «Isten dicsőségé»-t énekelte, majd Bortsák Endre mondott imát és szép egyházi beszédet. Délután 1 órakor hivatalos tisztelgések voltak a püspöknél, melyet fényes közebed zárt be.

HADSEREG.

A novemberi előléptetések. Ő felsége a király kinevezte a közös hadseregben: Ő cs. és kir. fenségét, estei Ferencz Ferdinánd főherceget, főhadnagyot a 4. sz. dragonyos-ezredben, I. oszt. főszerelőt a 1. sz. huszárezredbe; ő cs. és kir. fenségét

gét, Lipót Salvator főherceget, főhadnagyot a 19. sz. nehéz-ítegosztályban, I. oszt. századossá és ő cs. és kir. fenségét, Jenő főherceget, főhadnagyot az 5. sz. huszár-ezredben, I. oszt. századossá a vezérkarhoz, továbbá kinevezve altábornagyokká a következő vezérőrnagyokat: spallarti lovag Neumann Gyulát, a 29. gy.-hadosztály parancsnokát; wolfsbergi br. Lenk Rudolfot, a 30. gy.-hadosztály parancsnokát; Frank Edét, a 4. tüzér-dandár parancsnokát; báró Popp Leonidást, ő felsége vezérhadsegédét és kat. irodája főnökét; továbbá legfelső kegyelemből és kivételesen: Hillebrandt Antal betegsége miatt szabadságolt vezérőrnagyot, a 35. gyalog-hadosztály parancsnokát; lovag Merkl Rudolf vezérőrnagyot, osztályfőnököt a közös hadügyminiszteriumban, — mind a hatot jelen szolg. állomásukon; vezérőrnagyokká a következő ezredeseket: Lichtenberg Emil bárót, Dittrich Józsefet, Radovicici Hallaványa Károlyt, Bernart Pált, lovag Fabrizii Jánost, Petrovits Pétert, Köllensteini Kellner Károly bárót, Németfalvai Némethy Ágostot, Salis-Samaden Károly bárót, lovag Trapsia Mihályt, Schulenburg János grófot, von der Ense Ernőt, Schivetz Ferenczet, Jaeger Ferenczet, lovag Hold Sándort, Ohstorffi Probszt Emilt, lovag Bonn Dánielt: A honvédségnél: tábornokká: kézdi-vásárhelyi Benkő Rezső honvéd-ezredest s a honvédelmi miniszterium II. ügyosztálya vezetőjét, jelenlegi alkalmazásában való meghagyás mellett. A tetteles állományban: ezredesekké: a gyalogságnál: kászoni- és jakabfalvai László Béla alezredest, a beregi 35-ik zászlóalj parancsnokát; esabai Horváth Béla alezredest, a baranyai 68-ik zászlóalj parancsnokát; Esztergomi Nándor alezredest, a kolosi 30-ik honvéd zászlóalj parancsnokát.

IRODALOM.

Kegyeletos ünnep folyt le okt. 22-én Szentesen. A város két nagy fia, Horváth Mihály történetirő és Tóth József színművész emléktábláinak leleplezése. Az ünnepet Sarkady polgármester a megyeház nagytermében emelkedett hangú beszéddel nyitotta meg s utána a szentesi dalegyesület a himnuszt énekelte. Balogh János megyei árvaszéki elnök Horváth Mihály, Sima Ferencz Tóth József felett tartott emlékbeszédet. Innen a közönség Horváth, majd Tóth szülőbárához vonult; az előbbi helyen Várady, az utóbbinál Csáktornyai költeményeit szavalták el. Könyv- és lelkesültség ragyogott minden szemben s Szentés polgármestere megcsókolta Csáktornyait, midőn a tribuneről lelépett. Az ünnepélyt kedélyes lakoma zárta be, mely alatt lelkes felköszöntőket mondtak a tudományos egyesületek képviselői és mások.

A francziák könyve Magyarországról. Ulbach és Dreyfuss, kik a nálunk járt francia vendégek által tett ama fogadás megvalósítását, hogy együttesen könyvet irjanak Magyarországról, magukra vállalták, nemrég összejövetelt tartottak Párisban, hogy a megjelenendő mű tervezete felett tanácskozzanak. Az egy-egy munkatárs számára kiszabott tér körülbelül hat lap, a mi negyvennel sokszorozva 240 lapos könyvet tenne ki. Tony Robert Fleury, a jeles festő a francia küldöttség tagjainak arcképeit fogja rajzolni, Delibes, Massenet és Gouzien zeneszerzők magyar tárgyú és melodiájú szerzeményekkel fogják emelni a mű becsét. Ulbach valószínűleg a magyar nőket fogja díszíteni. Örömmel nézünk e mű megjelenése elé. Csak azután alapos adatok alapján ismertessék drága hazánkat.

«Elmult idők» czímmel emlékezősek jelentek meg Vadnai Károlytól. Szerző kegyelettel emlékszik meg édes anyjáról, Szemere Bertalanról, Szon-

tagh Gusztávról és egynehány művészről. A könyv élvezetes olvasmány a Vadnai ismert vonzó, könnyed előadásában.

Petőfi-relikviák. Dr. Török Aurel egyetemi tanár, ki a Petőfire vonatkozó ereklyéket gyűjti a napokban két ily ereklyét adott át a nemzeti múzeumnak; az egyik Petőfinek diákkorából való «Scriptura spesimina» czimű s Alexander Petrovics névvel jelölt próba írása, a másik egy négysoros emlékvers «Sólyom Sándor» aláírással.

MŰVÉSZET.

Munkácsy Mihály «Krisztus» képét, ama részletet, mely a kiállítási műcsarnokban volt látható, szeretnék megszerezni a nemzeti múzeum számára. A mű ára 18,000 forint. Nem sok, de nekünk még is az, midőn hazai művészetünk annyi szükségben szenved.

Freskók az akadémia disztermében. Trefort az akadémia új elnöke legközelebb akarja megvalósítani ama rég táplált óhaját, hogy az akadémia diszterme freskókkal díszíttessék. A kivitel módzatai felett már megindultak a diskussziók. Két párt áll egymással szemközt. Az egyiknek élén Ipolyi püspök, történeti képziklusokat óhaj, míg Keleti Gusztáv a mithologiai és allegorai alakokat ajánlja s a fősúlyt a dekoratív elemre kívánja fektetni.

A bécsi művészházban okt. 25-én nyílt meg Verescsagin Vazili orosz festőnek külön kiállítása. Láthatók a művész legremekőbb alkotásai az 1853-ban készült legelső rajzaitól kezdve a transkaukázusi és indiai vázlataiig. Nekünk is lesz alkalmunk e kiállításban gyönyörködni a novemberi őszi tárlat bezárása után.

A Deák-mauzoleum sarkofagjának gipszöntvényét halottak napjára felállították a kerepesi-uti díszes mauzoleumban. A szakértők által igen sikerültnek talált szobormű Deákot a néhány lépcsőfokkal emelt egyszerű koporsóban lepellet leterítve ábrázolja; jobb kezét mellére nyugtatja, balja pedig oldalt a testhez simul. Föléje géniusz hajol, mely kissé féloldalt a fej mögül emelkedik s szárnyait félig tárva, kissé lebegő állásban, palmaágot tart a koporsó fölé.

SZÍNHÁZ.

A népszínházban okt. 24-én adták 10-edszer Millőckernek csinos zenéjű «Koldusdiák» operettejét s 25-én Tóth Edének ugyancsak 50-edszer «Tolonezat». A czimszerepeket ezuttal, valamint legtöbbször Blaha Lujza asszony játszotta.

Almásy Tihamér új bohózatának, «Sári néni»-nek olvasópróbáját már megkezdték a népszínházban.

«**A tüzből**» czim alatt Szigeti József egy felvonásos vígjátékot fejezett be, melyet föl fog olvasni a Kisfaludy-társaságban.

Új színművek. Rákosi Jenő átdolgozta két év előtt színre került «Ida» czimű társadalmi drámáját s új alakjában még a télen színre kerül a nemzeti színházban. — Várad Antal két darabot nyújtott be a nemzeti színház igazgatóságához: az egyik «Azrael» czimű egyfelvonásos modern színmű s a másik Dreyfuss «Kis hirdetések» czimű vígjátékának fordítása. Gerő Károly új népszínműve «A tunikás leányok», melynek fő alakjai a fővárosi és gyári élet köréből vannak véve, csak január hóban fog színre kerülni, a népszínházban. Ugyanott még előadásra várnak: a népszínházi pályázat jutalmat nyert «Felhő Klári» Rátkai Lászlótól s a Pálmai-féle pályázat nyertese «Az utolsó kenet» Krausz Lajostól, továbbá Bereczik Árpád fővárosi tárgyú bohózata «A jó bolond».

Strauss János «Czigánybáró» operetteje, melyhez a szöveget Jókai szolgáltatta, okt. 22-én került színre az an der Wien színházban. A darab teljes sikert aratott. A zene helyenkint egészen magyar zamatu. Jókai egy földszinti páholyból nézte az előadást s nem jelent meg a lámpák előtt.

A Czigánybáró, Jókai operetteje, melyhez a zenét Strauss írta, decemberben kerül színre a német színházban és januárban a népszínházban, a hol Saffi szerepét Hegyi Aranka a s Arzenát Pálmai Ilka a fogja énekelni.

Czibulka új operetteje, a Vadászlegény (szövege Zell és Genétől) Berlinben a Wallhalla színházban kerül először előadásra.

Lecocq új operetteje Plutus, melynek szövegét Jollivet és Millaud írták, az Opera Comiqueban megtartott próba-előadás alkalmával a meghívott vendégek előtt nagy tetszésben részesült. Az operette decemberben kerül színre.

Jules Claretie, a «Théâtre Français» új igazgatójáról következő életrajzi adatokat közölhetjük. Jelenleg 45 éves, Limogesban született. Szülei fazekasok voltak. Először az «Indépendance Belge» és a «Temps»-ba írt pikáns párisi csevegéseivel vonta magára a figyelmet. Miut regényíró a modern naturalisták közé tartozik s a «Miniszter ur» czimű regénye, drámává alakítva száz meg száz előadást ért a Gymnase-ban. Claretie igen finom érzékű színházi kritikus s elegáns és szelle mes írálya általánosan kedvelt Franciaországban. — Legújabb darabját «Zilah herceget» a nemzeti színház is elő fogja adni. Az új igazgatónak 28 ezer frank évi jövedelme van.

Z E N E.

Liszt Ferencz okt. 22-én ünnepelte születésének 75-ik évfordulóját. Ez alkalomból budapesti barátai és tisztelői üdvözlő táviratot küldtek az ősz mesternek Rómába. Liszt újév után szándékozik Budapestre jönni és márczius végéig körünkben marad. Nevenapját, mely április 2-ára esik, szokásához képest Bécsben rokonai körében fogja tölteni. Bécsből Londonba megy, hogy jelen legyen «Szent Erzsébet» oratoriuma előadásán, onnan pedig Párisba utazik, hol egy csupán Liszt-darabokból álló nagy hangversenyen fog részt venni.

A «Rákóczi-keringő» vagyis a régi eredeti Rákóczi-nóta, melyet ifj. Erdélyi Naczi nemrégiben az írók és művészek körében előadott zenekarával, id. Ábrányi Kornél zeneakadémiai tanár zongoralettelésében legközelebb meg fog jelenni ama magyarázó adatok kíséretében, melyek e népszerűvé lett dallam eredetére vonatkoznak.

Kamarai hangversenyek. Az operaház zenekari tagjaiból alakult kamarai vonós-négyes társulat az idén is megtartja szokásos hangversenyeit. Összesen négy estélyt rendez bérletfolyamban. Az első november hó 18-án este 7 és fél órakor a vigadó kistermében Wolff Toni zongoraművésznek közreműködésével tartják meg. A műsorra Mozart B-dur négyese, Schumann 41. számú négyesének első része s egy újdonság: Fuchs Róbert 15. műve (G-moll) van kitűzve.

Brahms János legújabb szimfoniáját (E-moll) nagy sikerrel adta elő vasárnap a meiningeni zenekar. Az új mű a mester leghatalmasabb alkotása. Az előadás alkalmával a zenekart maga Brahms dirigálta.

Nilson Krisztina e hó 24-én adja első hangversenyét nálunk a vigadó nagy termében. Vele fog fellépni rokana Bjergston svéd tenorista, ki az északi csalogányt művészi körútjában kíséri. A saissu folyamán eddig Frankfurt, Hamburg és Drezdában, továbbá Lipsében énekelt a diva. Berlinben e hó 12-én, Bécsben 20-án fog fellépni.

KIÁLLITÁSI HIREK.

A kiállítás ünnepélyes berekesztése f. hó 4-én ment végbe d. e. 10 órakor. Rudolf királyfi hazafias beszéd kíséretében zárta azt be, melynek hallatára örömkönyek ragyogtak a hallgatóság szemében. Az ünnepély a legnagyobb esendben folyt le, melyről fénykép-élvételt eszközöltek. Mire e sorok napvilágot látnak, a tündérből, mely hat hónapon át büszkesége volt a nemzetnek, egy sivatag lett. Mindent elbontanak, de a hasznót, a mit e kiállítás édes hazánknak nyújtott, nem törölheti el semmi fejszenyél. Hí tükre volt e kiállítás szellemi képességeinknek és előhaladásunknak s ha egyebet nem értünk volna is általa mint azt, hogy a külföld elismert és felvett minket az európai kulturállamok sorába, ezen erkölcsi diadal megéri a reá pazarlott fáradságot és költséget.

A kiállítás elnökét Matlekovics Sándort, a kiállítókat, miután egy nagyobbszertü nemzeti emlék ügyét elejtették, egy értékes ajándékkal lepték meg. Elkészítették ugyanis Strobl Alajossal az elnök márvány mellszobrát, melyet a következő felirással láttak el: «Dr. Matlekovics Sándor államtitkár urnak, az 1885. országos kiállítás elnökének volt munkatársai tiszteletük és ragaszkodásuk jeléül». Az átadás okt. 31-én a terézvárosi kaszinó Andrassy-uti új palotájában ment végbe. Az ünnepet dr. Herich Károly min. oszt. tanácsos üdvözölte, mire az elnök meleg szavakban köszönte meg az iránta nyilvánuló ragaszkodás e gyöngéd jelét. Az ünnepélyt kedélyes lakoma zárta be.

ORSZÁG-VILÁG.

A halottak napját ez idén is kegyelettel ünnepelte meg a főváros. Reggeltől estig zarándokoltak az egyesületek jeleseink sirjaihoz, hol letéve az emlékezés koszoruját, ékes szavakban dicsőítették érdemeiket. Az egyetemi ifjuság két részre oszolva felkereste Batthyányi, Deák, Woronieczky, Forinyák, Toldy, Vörösmarty sirjait, mindenütt emelkedett beszédet tartva. Az 1848—49-iki honvédek, a nemzeti színház, az írók és művészek köre szintén megemlékeztek elhunyt társaikról.

Jókai Bécs városáról. A budapesti kiállítás alkalmából gyakori összehasonlítást tettek Bécs és Budapest között, mely többnyire Budapest javára dőlt el, s Bécsset, mint hanyatlóban levő várost tüntette fel. Jókai nemrég egy társaságban következőleg nyilatkozott Bécsről: «Bécs gazdagabb mint Budapest, mert a míg nálunk alig van tíz milliomos, Bécsben kétszáznál is több van. A Bécs utcáit elárasztó közönség nagyvárosi jelleget mutat, míg Budapesten az utcai élet nincs összhangzásban a gyönyörű épületekkel és palotákkal. Azt, hogy nyáron át az összes színházak zárva vannak Bécs stagnációjának legbiztosabb jeléül tekintik, de föltehető, mert a színházak, ha nyáron át játszanának bennök, csak azért volnának üresek, mert Bécsben tudni sem akarnak arról, hogy a közönségnek nyáron át különös színházi élvezetet nyújtának. Bécs lakossága nagyon szeretetreméltó és bizonyára nem irtózik a mulatságoktól. Az mondják, hogy budapest szemlátomást nő, míg Bécs hanyatlik. Az utóbbi nem áll. Bécs is gyaporodik, Bécs óriási, ősrégi fa, mely szilárdan áll törzsében és ágaiiban; ez a fa egészséges és korához képest nő és az óriási koronán nem veszik észre, hogy itt egy ág, amott egy virág támad rajta, míg Budapest még fiatal fa kevés ággal és itt persze mindenki látja, a mikor éjen át egy új virág fakadt».

Kraszevszki szabad. Kraszevszkit a híres lengyel író, ki politikai izgatásokkal vádoltatva már majd egy éve fogságban ült, mint táviratilag jelentik, 20 ezer marka biztosíték mellett ideiglenesen szabad lábra helyezték.

Téli kert Budapesten. Hoitsy Pál orsz. képviselő beadványt intézett a főv. tanáchoz, melyben a kiállítási iparszarnokot, a kiállítás megszüntével téli kertté alakítani ajánlja. Mily pompás tündül és párját ritkító helyet nyerne ez által fővárosunk!

Hygieniai muzeum a fővárosban. Az országos kiállítás nagyszámu üdvös eredményei mellett egyuttal alkalmat nyújtott ama rég hangoztatott egészségügyi szükséglet kielégítésére, hogy a fővárosban más európai nagy városok mintájára «hygieniai muzeum» állíttassék fel, melyben az egészségre nézve fontos és tanulságos dolgok egybegyűjtetvén, egyrészt szakembereknek, nevezetesen orvosoknak gyakorlati kiképzésére szolgáljanak, másrészt a muzeumot látogató mivel község okulására szolgáljanak. A muzeum eszméjére doktor Kresz Géza kerületi orvos hívta fel Trefort miniszter figyelmét, aki azt melegen felkarolta s a muzeum szervezésével indítványozót és dr. Fodor József egyetemi tanárt bizta meg.

N Ő V I L Á G.

A nassau hercegnő toilette-je. A volt nassau hercegség lakosait folytonosan élénken foglalkoztatják a Hilda nassau hercegnő lakodalmára való előkészületek. Már elkészítették Wiesbadenben ama ruhát, melyet e leendő badeni örökös nagyhercegnő a Karlsruheba tartandó bevonulása alkalmával viselni fog, a mely izléses pompájával méltó bámulatot gerjeszt. Ez egy vízkékszínű bársonyköpeny, tömör arany- és ezüst himzésű vizirózsákkal és sáslevelekkel díszítve. A négy méter hosszú uszály bal oldalán egy 50—60 centiméter széles bordűr az előbbi díszítésnek megfelelő himzési motívumokkal látható, míg az alsó jobb szögleten egy harasztfüből és vizinövényekből csinált nagy bokréta van alkalmazva. A voltaképesi, három méter hosszú uszályruha barackvirágszínű atlaszból készült, német renaissance minták szerint kiállított finom ezüst himzésekkel.

EGYESÜLETEK.

A Kisfaludy-társaság okt. 28-án tartotta havi felolvasó ülését. Ez alkalommal tartotta székfoglalóját Ábrányi Emil költőnk «Koldus» című elégiájával. Majd Balázs Sándor olvasta fel «Biztos gyógymód» című humoreszkjét s Ágai Adolf meleg szavakban emlékezett meg Győri Vilmosról.

A Szt.-László társulat okt. 22-én tartotta rendes évi közgyűlését. Elnök Schlauch Lőrincz püspök megnyitóbeszéde után felolvastatott a titkári és a pénztári jelentés, melyből kitűnt, hogy a társulat vagyona jelenleg 13,303 ft készpénzből és 39,560 forint értékpapírról áll.

Országos honvédyűlést tartottak okt. 12-én a 48-iki honvédek. A gyűlés célja volt a márcziusban leköszönt tisztikar megválasztása, az alapszabályok módosítása s a beérkezett kérvények elintézése. A tisztujítás következő eredménnyel ment végbe. Elnök: Tisza László, alelnökök: Degré Alajos és Sárkány József.

ELJEGYZÉS és HÁZASSÁG.

Waldemár dán hercegnek és Mária orlaénsi hercegnőnek polgári esküvője okt. 20-án ment végbe Párisban, a rue d'Anjou-i mairei hivatalban. Az esketést megelőző este fényes társaság gyűlt egybe Chartres herceg Jean-goujon utcai palotájában, mely ez alkalomból fényesen volt kivilágítva. Ritkán láttak Párisban ehez hasonló fényű eljegyzést. Jelen volt az Orléans család valamennyi hercege, továbbá a walesi herceg, Alexis nagyherceg, a dán királyi herceg és a Szász-Köburg-

ház összes tagjai. Azonkívül az egész Faubourg Saint-Germain, Páris főbb képviselőjelöltjei. az akadémia, a politika és a pénzvilág notabilitásai. A fiatal hercegnő pompás fehér toiletteben fogadta jegyesével 1500 ember jókívánatait és hódolatát. A palota egy másodemeleti termében, négy nagy asztalon voltak felhalmozva a menyasszonyi ajándékok: az ipar és a művészet legesodásabb remekei. A fiatal pár a polgári szertartás után egyenesen Eube utazott, hol a párisi gróf és neje várta őket. A templomi esketés okt. 22-én ment végbe az udvari kápolnában kath. szertartás szerint, honnan a fehér terembe vonultak, átveendő a luteránus pap áldását. Esküvő után 370 teritékű déjeuner volt, mely után a fiatal pár Saint-Firminba utazott. — Reichsegi lovag Gerstenberger János főhadnagy az 5. huszárezredben, okt. 28-án vezette oltárhoz Bodajkon Miske Irma bárónőt, özvegy báró Miske Imréné szül. Forgách Paulina grófnő leányát. Az esketési szertartást dr. Pauer János püspök végezte. — Lovag Vinczenty Károly okt. 23-án tartotta esküvőjét Kolozsvártt dr. Groisz Gusztáv kolozsvári egyetemi tanár leányával Groisz Helénnel. — Farkasdy Dezső ügyvéd, a székesfehérvári ügyvédi kamara ügyésze a jövő hó 4-én vezeti oltárhoz Csajághon Éhen Gizella kisasszonyt, Veszprém megye egyik légnépszerűbb családjának ifju sarját. — Eötvös Lajos, a magyar kir. államasutak hivatalnokja okt. 28-án tartotta esküvőjét Kovács Mariska kisasszonnyal Budapesten. — Korbuly Géza. Korbuly Bogdának, a kolozsvári nemzeti színház egykori intendánsának fia, e hó 26-án vezette oltárhoz Megyesen Korbuly Ilonát, Korbuly Béla földbirtokos leányát.

HALÁLOZÁSOK.

Nagykallói Kállai Lajos, volt kolozsvári ker. kapitány 81 éves korában. — Gerlóczy István, Gerlóczy alkaptány unokabátyja Kecskeméten. — Fesztóry Tamás gk. főesperes, ujhelyi lelkész, szentszéki tanácsos stb. S.-A.-Uj-helyen 68 éves korában. — Klempa Pál, körjegyző, Pozsony megye alispánjának atyja Hochstetnóban. — Torday Ferencz váci királyi aljárásbíró okt. 26-án 63 éves korában Vácson. — Kishalmy Ferenczné szül. Hutsek Francziska okt. 26-án 35 éves korában Szegeden. — Dr. Szász Zoltán nagyváradi kir. alügyész, a ref. egyháztanács jegyzője okt. 28-án 31 éves korában. — Lafitte Ernő arcképfestő okt. 29-én 59 éves korában Bécsben. — Gömör Sándor bányamérnök S.-Tarjánban. — Halász Gizella Halász László kir. főgimnáziumi igazgató 18 éves viruló szépségű leánya okt. 27-kén Lőcsén. — Mac-Clellan tábornok New-Yorkban. — Lendvai János kuzmurai róm. kath. lelkész okt. 18-án 64 éves korában. — Léczfalvi id. Gyárfás Lajosné szül. csik-szt.-domokosi Sándor Mária, egyik tekintélyes székely család tiszteletre méltó alakja okt. 26-án 62 éves korában Zabolán. — Özv. Széner Ferenczné szül. Gyimóthy Klára, Széner Ferencnek, a Szegszárd Vidéke főmunkatársának édes anyja okt. 20-án Szegszárdon 54 éves korában — Apor Károly b. a királyi tábla, a Kemény Zsigmond társaság elnöke, nov. 1-én 70 éves korában Marosvásárhelyt. — Id. Esterházy Miklós gróf f. hó 3-án Tatán 82 éves korában.

ÉRTESÍTÉS.

A «Szemle» szerkesztősége és kiadóhivatala nov. kezdve Lipót-u. 18. sz. a. van. Kérjük tehát az összes, a lapot illető leveleket és küldeményeket Lipót-u. 18. sz. alá címezni.

A «Szemle» szerkesztősége.

Kiadótulajdonos: **Zarándy A. Gáspár.**